

טשענאטאכאווער

Bibliot. Jajellowska
Krakow
Sw. Anny 19

צאנזשטאט פון זיין פאטער
פון זיין פאטער
פון זיין פאטער

פרייז 20 גראשעס
פרייז 20 גראשעס
פרייז 20 גראשעס

פרייז 20 גראשעס
פרייז 20 גראשעס
פרייז 20 גראשעס

Piątek 11 grudnia 1936

ליכט צינדען 3.08

פרייטאג פ' מקץ כ"ז כסלו תרצ"ו

Buchalter-bilansista

większych Zakładów Przemysłowo-Handl.
(wielkie doświadczenie w sprawach
buchalteryjno-podatkowych)
ma wolną godzinę.
Zgłoszenia pol „Gwarancja“ do Redakcji.

ענטשולדיגונג
דערמיט בעט איך ענטשולדיגונג ביי דער
פערזאנלעכער פון 11 טען יודישען שניידער-צעך פאר
ברעקען דעם שטרייך פון מערץ 1936 י. איך ער-
קלער עפענטליך, אז איך קער זיך אָב פון דעם
9-טעל, און פערזיכער אז אַזעלכעס וועט מעהר
נישט פאַרקומען. אלס צייכען פון חרטה גיב איך
א געוויסע סומע פאַרן צעך.
הלל לעווקאוויטש.

פ'טערס

אמביליגסטען
אין דער פירמע
MICHAŁ AJDELMAN
Częstochowa Piłsudskiego 7
טעל. 13-05, 1 טער שטאק, פראנט.

דעם ה' חיים וועקסלער און פרוי אין זייער
גרויסען אמביליג צוליעב דעם טויט פון זייער געליבטער
טאכטער נ"ע
מיין טיפסטען מיטגעפיהל.
המקום ינחם אתכם בתוך שאר ציון וירושלים.
סובבא. דוד מיראוויטש, וויעלן.

בוכהאלטער (ויז)
געזוכט
מיט אַפּפּרעסען זיך ווענדען אין רעדאקציע פאַר
נובמבער 125.

הברנו משה דוידוביץ!
ליום עלייתך ארצה ישראל קבל את ברכותינו החמות
עלה בשלום ולחם בעד רעיונו הקדוש.
ועד הצה"ר, ועדת קרן תל-חי, מפקדת בית"ר בוילון.

הברנו וידוננו חיים קרועפיצקי בתל-אביב להגלי ארושיו את העלמה ברכה הירש
הננו שולחים לו את ברכותינו החמות והלבביות
ברוך יעקב זלקוביץ, משה אריה זלקוביץ
וילון-תל-אביב.

קרובנו חיים קרועפיצקי בתל-אביב
לארושיו - ברכות מאלויות
יעקב שאַץ ורעיתו, יוסף שאַץ ורעיתו.

TRIOKONG

Zakłady Przemysłu Radiowego
Częstochowa, Garibaldiego 28. Tel. 10-99

Polecamy pierwszorzędnej jakości radiodbiorniki
COLUMBUS 937
3 lampy z 4 prostowniczą
LECH
2 lampy z 3 prostowniczą
wszelkie informacje i demonstracje w firmie
N. Tajchner, Częstochowa Aleja 14 tel. 17-91.

קינא „אטלאנטיק“

אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג פון פובליקום
אונאַברופליך די לעצטע 3 פאַרשטעלונגען
פון מאָריס שוואַרץ קינסטלער-אנסאַמבל.
יאשע קאלב
היינט, פרייטאָג
פונקטליך 8:30 ארענד
מאַרגען, שבת
פונקטליך 4 נאכמיטאָג
צו ביליגערע פרייען
אין 8:30 א זיגער אָרענד
בילעטן-פאַרשעקוף אין דרוקערי פון ה' באַסאַן, פון 7 אָרענד און שבת פון 11 א זיגער
פרייה אין קאַסע פון טעאַטער.
בעמערקונג: זונטאָג שפּילט דער מאָריס שוואַרץ קינסטלער-אַנסאַמבל אין ראָדאָם

את יושב-ראש שלנו מר יעקב שאַץ למנויו בתור נשיא מועצת הקהלה
ואת מר יוסף יונג למנויו בתור נשיא שלטון הקהלה לעיר וויעלן
הננו מברכים אותם בעבודה פוריה
המתדורת של הציונים הכלליים בוילון.

לרגלי בחירתו של מר יעקב שאַץ לנשיא מועצת הקהלה
ושל מר יוסף יונג לנשיא שלטון הקהלה.
הננו מברכים אותם בהצלחה ובעבודה פוריה לטובת כל העדה של עירנו, עיר וויעלן
הרב הישראלי טובי' רוזנברג
והפרנסים של הליסטע 3 להקלה העברית בוילון

למר יוסף יונג לרגלי בחירתו לראש-הקהלה בוילון ברכות מאלויות
יהי רצון שעבודתו לטובת הקהלה תוכתר בהצלחה
ועד הצה"ר, מפקדת בית"ר,
וועדת קרן תל חי בוילון.

מיין חבר און פריינד ה' יוסף יונג צו זיין געהעלט ווערען אלס קהלה-פרעזעט
זינט איך ערפאָנג און פרוכטבאַרע אַרבייט
הירש'ל ווע'למאַן, וויעלן

אונזערע חברים און פריינד ה' יעקב שאַץ און יוסף יונג צו זייער געהעלט ווערען
אלס פרעזעט פון ראש און פרעזעט פון דער פּערזאנלעכער ערפאָנגרייכע סעטינגס.
אשר מצדלעוויטש, איכל לאַנדוי
חברי יוסף יונג, גם אני בין המברכים
משילם סקורונק.

חיה שרדה האמינסקה נ"ע

פון דעהיים פרידמאַן
איז נאך שווערע ליידען אין עלטער פון 68 יאָהר געשטאַרבען שבת, ד. 5 דעצעמבער און צומאַרגענס, זונטאָג
ד. 6 דעצעמבער 1936 (כ"ב כסלו תרצ"ו) צו קבורה געקומען.
איהר גרויסער טרוים צו קומען נאך ארץ-ישראל אין ליידער אויף דער שוועל פון זיין רעאליזירונג צושטערט געווארען.
אלע וועלכע האבען אנטפער גענומען אין דער לוייה פון אונזער טייערע אונפערגעליכע מוטער דריקען מיר אויס אונזער אינגסטען דאנק.
די מויערענדע קינדער און פאמיליע
טשענסטאָבאָ, דיטעלדאָרף, דעטראַיט (אמעריקא), תל-אביב.

FABRYKARNIA, I PRALNIA CHEMICZNA „KRYSZTAŁ“

ul. Berka Joselewicza 2.
Filja: Warszawska 37.
מיר נעמען אָן צו וואַסען קראַגענס מיט לאַנג - דויערענדע
שפּיגעל-גלאַזן ווי אויך כעמיש צו רייניגען און צו פאַרבען
אַלע אַרטיס קליידונג.
ספּעציאַליטעט: 1) פאַרבען לעדערנע קורטקעס
2) דעטאַשירען (אַרויסנעמען) סלעקען אָהן וואַסער.
אַסונג: פּלעקען ווערען אַרויסגענומען אויפ'ן אָרט

באלטשע און חיים וועקסלער

נעמט צו אונזערע שטיקענדע טרעהרען אינ'ם פיטערען כוס
פון צער, וואס האָט אייך אזוי שווער געטראָפּען.
לייביש שפּיגעלמאַן און פאמיליע.
בענדן.

SZKOŁA TAŃCÓW baletm. Kosteckiego

w lokalu własnym
ul. Waszyngtona № 6.
Uczy modnie, wytwornie, w kompletach, pojedyn-
czo - zapisy codziennie. Opłaty przystępne.
יערען שבת א פראקטישע לעקציע פאר יודישער געזעל-
שאַפּט, אָנהויב 8 אָונער, ערשטקלאַסיגע מוזיק.

ד"ר ליבה וועקסלער נ"ע

דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל
סעקערעטאריאַט פון דער קהלה
מ. וויז, ס. פוטערקא.

WORLD-RADIO

świat w domu...
Odbiornik World-Radio odzwierciedla nam życie kulturalne narodów w różnych stronach świata w kilkunastu językach.
Bezpłatne pokazy najnowszych modeli. Od aparatu luksusowego do luksusowego supera.
Sprzedaż na dogodnych warunkach.
WORLD-RADIO
Spółka Komandytowa
ALEJA 24. Telef. 25-75.

פריידער נ"ע

אונזער חשוב'ן לאַנגיעהריגען פערזאנלעכער מיטגליד
ה' שרגא פראפאָרט אינ'ם גרויסען צער צוליעב'ן טויט פון זיין
פריידער נ"ע
דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל.
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
די גבאים, קאמיטעט און מתפללים
פון דער שוהל "אהל יעקב".

הנרות הללו

(חנכה געדאנקען)

העכער צוויי טויזנט יאהר צינדען פיר אן יעדן חנוכה די אכט ליכטלעך אַלס צייכען פון די נסים, וואָס זענען געשעהן בעת די פּינד זענען אָנגעפּאַ- האָט אויף די יודען, די מינדערהייט האָט דאמאלס געזיכעט איבער דער מפרהייט און אַלס נס צינדען מיר אָן די דאָזיגע ליכטלעך.

די ליכטלעך האָבען אויך א סימבאָ- לישע בעדייטונג, אז אין משך פון לאַנגיעריגען גלות האָבען פּינעל פּינד אונז געוואָלט פּערטיליגען, אויסלעשען דאָס ליכטלעך, דאָס פּייער, וואָס ברענט טיפּף אין דער נשמה פון דער אומה, און נישט קוקענדיג אויף די פּערפּאַ- גונגען, פּיניגונגען און אַיטא-דא פּע- האָבען זיי פּונדעסטוועגען נישט גע- קאַנט אונז אומברענגען. דאָס דאָזיגע קליינע ליכטלעך, דאָס שוואַכע פּלעמלעך, האָט אויסגעהאַלטען אַלע שטורמען, האָט זיך פּונאָנדערגעפּלאַקערט אין א גרויס העליש פּייער, וואָס בעלייכט אונזער חוש'דיגען גלות און פּיהרם אונז אין א נייעם ליכטיגען וועג.

מיר רעכענען אַיבן איבער אַיבען פון די טראַנישטע צייטען און אונזער גלות-לעבען. מען וויל אונז פּערניכטען נישט בלויז עקאָנאָמיש, נאָר אויך מאַ- ראַליש, מען בעצייכענט אונז אַלס אַ גייריגע ראַטע, וואָס פּערדינט נישט קיין אַכטונג מצד די סעלעקט.

א הוראָגאָן פון פּערפּאַגונגען, גזירות און רדיפות שטענען זיך פון אַלע זייטען. ליידער האָבען מיר נישט היינט די שטאַלצע נאַציאָנאַלע שטאַמואַן-וועל- כע זאַלען אַרויס אין קאַמף דרייט און מוטיג און זיך אָננעהמען נקמת ד' צבאות.

פון צייט צו צייט כאַפּען זיך אַרויס אַ שלום שוואַרצבאַרד, א דוד פּראַנק- פּורטער, און וועמענס אַדערען עס פּליסט דאָס בלוט פון די מַכְבִּי'ער און דעמאָנסטרייען עפענטליך דאָס, וואָס די קליינע ליכטלעך דערצעהלען, אַז נישט אַלע מאַך זענען מיר געווען דערשלאַגענע און דערנידעריגעטע, אַז מיר האָבען הַכּנע'דיגע געקוישט די רוט, וואָס שמיסט אונז, נאָר אַז מיט מענש- ליכע ווירדע און נאַציאָנאַלען שטאַלץ רעאַגירען מיר אויף בעליידיגונגען.

פּערשידענע נוסחאות זענען פּעהאַ- גען וועגען דער בעדייטונג פון די ליכטלעך, וואָס מיר צינדען אָן יעדן חנוכה; אַיבן איז אַבער קלאַר, אַז

ביים בעצעהלען חובות פאַר פּערויכערונג אין דער אַובעזפּיעטשאַלניע מיט 6-פּראָצ. אַבליגאַציעס פון דער נאַציאָנאַלער הלוואה.

נישט איבערצוגעבען אויף זיך די אַבלי- גאציעס פון דער נאַציאָנאַלער הלוואה צו פּערלעדיגען דורך דער פּערמיטלונג פון דער אַובעזפּיעטשאַלניע און בעל- גען:

(1) אַ דעקלאַראַציע (אין 2 עקזעמ- פּלאַרען) פון סובסקריבענט, אדער בע- רשטיגטען אַבליגאַציע בעזיצער, פון וועלכען דער אַרבייטס געבער אדער עס איבערנעמען.

(2) אַ ביטע פון אַרבייטס געבער צום אַמט פון מלוכה'שע חובות וועגען אַרויס- געבען די איבערווייזונג אַבזייכונגען אויף זיין נאָמען אדער פּירמע.

(3) אַ ביטע פון אַרבייטס-געבער צו דער אַובעזפּיעטשאַלניע וועגען אָננעמען די אַבליגאַציעס פון דער נאַצ. הלוואה נאכ'ן בעקומען פון אַמט פאַר מלוכה'שע חובות די איבערווייזונג אַבזייכונגען אויף צו דעקען דעם חוב פאַר דער פּערויכערונג.

גלייכצייטיג מיט'ן בעלענען די דער- מאַנסע ביטעס, דאַרף דער אַרבייטס- געבער בעלענען אין דער אַובעזפּיע- טשאַלניע די אַבליגאַציעס פון דער נאַצ. הלוואה, וועלכע דאַרמען אויף דער צווייטער זייט זיין פּערזענלעך:

(א) מיט אַ איבערווייזונג פון סוב- סקריבענט פאַר'ן בעל-חוב, וואָס וויל דערמיט אַבזאַהלען פּערלעגענע פּערוי- כערונג אַבזאַהלונגען.

(ב) אונטער דער אויבנדערמאַנטער איבערווייזונג - אַנאַיבערווייזונג פון אַרבייטס-געבער. די געהעריגע דרוקזאָכען צום דאָזי- גען צוועק צו בעקומען אין דער אַובע- זפּיעטשאַלניע.

גבולות פאַר דער געזען, חומכי עניים

ה' יונתן איוראָלעוויטש און פּרוי צום געבורטס-טאָג פון זייער ווהנדעל בערעלע 10 קילאָ ברויט.

פּרייליין פעליצ'ע שטשעקאָן פון א וועט מיט ה' י. צימערמאַן וואַראַט 5 זל.

ה' מיכאַל רוזעוויטש און ווהן צו דער יאהרצייט פון זייער פּערשטאַ- בענע פּרוי און מוטער 20 קילאָ ברויט.

ה' יעקב יוסף ברוזסקי צו דער יאהרצייט פון זיין פּערשטאַרבענע מו- טער 10 קילאָ ברויט.

אַהנע פּאַמען 5 זל.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אויסקלע- רונג פון אַנשטאַלט פאַר עפענטליכער פּערויכערונג, קענען די אַבליגאַציעס פון דער 6 פּראָצענטטיגער נאַציאָנאַלער הלוואה, וואָס זענען נישט סובסקריבירט געוואָרען גופא דורך די אַרבייטס געבער, בעלי-חובות פון דער אַובעזפּיעטשאַלניע, פון זיי אָנגענומען ווערען אויף פּערלע- גענע אַבזאַהלונגען פון פאַר'ן 1-טען יאַנואַר 1936 י. נור אין די פּאַלען, ווען די חובות קענען נישט איינקאַסירט ווערען מיט געלד.

דאָס פּאַנאָ-מיניסטעריום וועט נישט בעטראַכטען קיין בקשות, וואָס וועלען צוגעשיקט ווערען דירעקט דורך די אַ- בייטס-געבער - בעלי-חובות און פּרי- וואָט-פּירמעס מיט'ן פּערלאַנג אַרויסצו- געבען זיי איבערווייזונג אַבזייכונגען אויף אַבליגאַציעס, וועלכע זיי האָבען בעקומען פון א דריטער פּערזאָן (אויס- שליסליך זייערע בעלי-חובות) - סוב- סקריבענטען אדער פון רעכטליכע בע- זיצער פון אַבליגאַציעס פון דער 6-פּראָ- צענטיגער נאַציאָנאַלער הלוואה.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז דער אַרבייטס-געבער, אויב ער וויל אַבזאַה- לען א חוב פאַר פּערויכערונג פון פאַר'ן 1-טען יאַנואַר 1936, מחויב די פאַרמא- ליטעטען אויף צו בעקומען די ערלויב- גען יוד, וועלכער איז אין משך פון זיין לאַנגיעריגען גלות דער פּעיר- לעזאַל פון אַלס-ביז, וואָס געשעהט אויף דער וועלט, אַז אַס דער דאָזיגער יוד האָט די חנוכה-ליכטלעך געמאַכט פאַר א סימבאָל פון קדושה, וואָס זע- נען נאָר לראותם בלבד ואין אנו רשות להשתמש בהם - מען טאָר זיי נישט אַייסנענען פאַר אַייגענע פּרויבאָט-צווע- קען, כדי צו פּערטיידיגען דאָס אַייגענע לעבען נאָר פאַר קיום פון דער גאַנצער אומה.

הנרות הללו, אַט אין די דאָזיגע שוואַכע ליכטלעך, וועלכע אונזערע שונאים רעכענען מיט איין בלאָז אויסצולעשען, ליגט א גרוי- סער פּח, וואָס איז נישט אַבזשאַצען און נישט צו פּערשטעהן. הונדערטער פּעלקער זענען אונטערגעגאַנגען, און מיר, דאָס קליינע שוואַכע פּאַלץ, לעבט און וועט אַייביג לעבען.

די גרושה אדער די קרוינע...

קליינער פעליעטאָן

נען נישט ביי זיך פּאַלץ, אז אויפ'ן ענגלישען טראָהן זאָל יוצען א קינד פון פּראָסען פּאַלץ. דער קעניג עדואַרד דער 8-טער, וועלכער קען גום זיינע קאַלעס ענ- גלענדער, או זיי ווערען נישט נתפּעל פון די גרעסטע וועלט-קאַסטאָרטאַפּעס און רעוואָלוציעס, האָט אַיבן מיט זיין שריט אַרויסגעפּיהרט פון גלייכגעוויכט; זיי לויפּען, שמאַיען און קאַגען זיך זיך נישט קיין עצה געבען, אזא אומ- גלאַק, אזא טראַגעדיע, גאַט'ס צאָרן האָט זיך פּשוט אויסגעגאַסען אויף דער ענגלישער אימפעריע. ווער האָט זיך געקאַנט ריכטען, אז אזא סאָלידער בחור, דער ערשטער ענגלישער דזשענ- טעלמאַן, זאָל אַבטהען אזא שפּיצעל, אזא יונגעלשע נאַרישקייט...

ווער האָט דאָרט אַיבן דעם קאַפּ צו פּאַליטיק, וועמען געהט אין ענ- גלאַנד אָן, וואָס עס קומט פאַר אין שפּאַניען, וואָס היסלער האָט אָנגע- זאגט צו קינדיגען די ווערסאַלער טראַקטאַטען אָדער אַנדערע אויסערלי- כע געשעהענישען, אז אַלץ און אַלעס איז אַרומגעקאַפּט מיט דער פּראַגע: די גרושה אָדער די קרוינע?

אויך אין די אַנדערע לענדער רעדט מען א סך וועגען דער אויסטערלישער געשעהעניש פון ענגלישען קעניג. די פּריינדיק געשטימטע מלוכות בעדו- פּרען און וויינען מיט אויף ענגלאַנדס חורבן; די פּינדיק-געשטימטע מלוכות ווידער מאַכען חוץ און קוועלען אָן, וואָס ס'איז געלונגען אַנצודערעהען א קאַטערינע, וועלכע צודערשט ענגלאַנד די מחות.

דאָס, וואָס דער ענגלישער קעניג וויל אַבטהען א שטיקעל דער וועלט

משעקאָווע יריעות ברייאַנטען

אַנערך פינג וואָגאַן ברייאַנטען זע- נען עד היום אויסגעגאַנגען געוואָרען פון די דימענט-פעלדער אין דער גאַנ- צער וועלט. ווער ס'מיינט אַבער, אַז דער דאָזיגער סכּום איז ערגיץ וואו פּעהאָלען אין האַנדעל, דער האָט אַ טעות, דער גרעסטער טייל פון די ברייאַנטען איז אין משך פון די יאָה- רען געלעבט געוואָרען. מ'ווייט נישט צי געפונען זיי זיך ערגיץ צווישען די אַזרות פון די אינדישע מאַהאַ- ראַדזשעס, אין די אַזאַקאַמען פון מלכים ושרים אָדער זיי זענען ערגיץ פּערשווינדען אין אַימבעקאַנסע וועל- טען. אזוי פּייעל איז זיכער, אז אויפ'ן עולם המסחר, דרעהען זיך אַרום קיום צוויי טויזנט קילאָ ברייאַנטען, וועל- כע ווערען געקויפט און פּערקויפט אויף די מערק אין ניו-יאָרק, אין בראַ- זיליע, אין לאַנדאָן, פאַריז, אַמסטער- דאַם וכדומה. דאָס זענען די זעלבע ברייאַנטען, וואָס בעווייזען זיך באלד אויף דעם מאַרק און באלד אויף אַנ- דערען.

די ברייאַנטען, וואָס ווערען געפונען אויף פּערשידענע פעלדער אין דער וועלט, ווערען גערייניגט און געשלי- פּען, ביז זיי ווערען פּעראַרבייט אין אַויריגלעך, ריינגלעך, בראַשען וכדומה. די גרויס פון די ברייאַנטען איז פּער- שידען. מ'האָט שוין געפונען גרעסערע און קלענערע שטייער. גאַנץ גרויסע ברייאַנטען פון הונדערטער קאַראַט (אַ קאַראַט איז ערך אַ פּערטיל גראַם), האָט מען בלויז געפונען עטליכע. דער גרעסטער דערפון (מעהר ווי טויזענד קאַראַט), איז געווען דער „אַרלאָוו“ וואָס האָט געהערט דעם רוסישען צאָר און איז געלעבט געוואָרען בשעת דעם לעצטען רוסישען איבערקעהרעניש. קיי- נער ווייט נישט וואו דער „אַרלאָוו“ איז אַהינגעקומען.

מיט עטליכע יאָהר צוריק האָט דער גרעסער יאַנקער אין פּאַן-אַפּריקע גע- פונען אַ ברייאַנט פון 726 קאַראַט. דער שטיין האָט געהאַט אַ ווערט פון אַנדערשט האַלבן מיליאָן דאָלאַר. אַבער אַ לאַנגע צייט האָט מען דעם שטיין נישט געקאַנט פּערקויפּען, ווייל אויף דער גאַנצער וועלט האָט זיך קיינער נישט געפונען, וואָס זאָל וועלען און קענען אוועקגעבען אַזאַ פּערמגען פאַר אַ ברייאַנט. דער גרעסטער אַמעריקאַ-

אנדערע צייטונגען און אויך ווידמען אונזער פעליעטאָן דעם ענגלישען קע- ניג. בעריהרען מיר נישט דעם בעקער- שטריק, וואָס איז אויסגעבראַכען דינ- סטאַט, ווען אַ האַלבע שטאַט איז גע- בליבען אָהן געבעקס. מיר האָבען זאָ- גאַר רעזיגנירט פון אַ חנוכה-פעליעטאָן, ווייל מיר ווילען ציפּיריענשטעלען אַיג- זערע לעזער און זיי אויך דערצעהלען וועגען ענגלישען קעניג מיט זיין גרושה. מיר ווילען אַבער נישט אַרויסזאָגען אונזער אַייגענע מיינונג, נאָר מיר הא- בען געמאַכט אַנאַקעטע צווישען די היגע יודישע אַרגאַניזאַציעס און אַט זיי- ער מיינונג וועגען דער ענגלישער טראַגיקאַמעדיע וועלען מיר פּערעפּענ- טליכען.

אַט די פּאַלענדע אַרגאַניזאַציעס האָבען אונז צוגעשיקט זייערע מיי- נונגען: די פאַרשטעהער פון דער „אַגודה“ זאָגען זיך אַרויס קאַטעגאָריש געגען דעם שידוך און מאַסוויורען עס דער- מיט, וואָס אַ מלך האָט ווי בעוואַסט א שר אין הימעל, גו, איז ער דאָך נישט ערגער פון א פּשוט'ן כּהן. און היינט ווי א כּהן טאָר נישט חתונה הא- בען מיט קיין גרושה, וואָס האָט זיך אפּילו אַייגמאַל גע'נט, מלך שפּן טאָר קיין מלך נישט חתונה האָבען מיט קיין דאַפּעלטער גרושה.

די דעמאָקראַטען, וועלכע געהן אַנאָד ביז האַנד מיט דער „אַגודה“ זענען אין עפּין-סימפּאָן מיט זיי מחולק. די דעמאָקראַטען האַלטען, אז א כּהן טאָר טאַקיי נישט, ווייל ער קאַן פון זיין כּהונה-פּעקיל קיינמאַל נישט פּשוט ווע- רען, דאַגענען א מלך שרייבט אונטער די אַבדיקאַציע און פּערטיג, ווערט ער א דעמאָקראַט מיט אַלע דעמאָקראַטען צוגלייך און קען חתונה האָבען מיט יעדער פּרוי.

דער היינט-פּיהרער פון „מורח'י

און חתונה האָבען מיט א גרושה, האָט אויך פּעראַינטערפּירט אונזער יודיש- וועלטלי. קורם כל האט מען פּערשפּרייט קלאַנגען, אז די גרושה איז א יודיש קינד אויך, אז טאָמער וועט דער קע- ניג מיט איהר חתונה האָבען, וועלען גיג האָבען א נייע אַפּט-המלכה, ווען דאָס האָט זיך אַבער אַרויסגעוויזען אַלס נישט אמת, האָט מען כּאָמט גע- מאכט פאַר א יודען איהר צווייטען מאַן, מיט וועלכען זי האָט זיך אַיבן גע'נט סאַץ צו'ליעב דעם קעניג. נאָר נאָך נישט דאָס איז דער פּיקר, די פּעראַינטערפּירונג מיט'ן ענגלישען קעניג בכבודו ובעצמו עמט זיך דער- פון, וואָס ער האָט א שייכות און דאָס גאָר א שטאַרקע מיט אונז יודען.

דער ענגלישער קעניג איז דער בעל- הבית פון אַרץ-ישראל. ער דאַרף דאָס בעצאָהלען דעם וועקסעל, וועלכען לאַרד באַלפור האָט אין זיינער צייט אונטערגעשריבען. אפילו די קאַמיסיע, וואָס איז אַיבן געפּאָהרען קיין פּאַלעס- טינא אויספאַרשען דאָרט די לאַגע, רופט זיך אָן קעניגליכע, אזוי אַז מיר יודען זענען שטאַרק פּעראַינטערפּירט, מיט וואָס די מעשה-סימפּאָן וועט זיך פּערענדיגען - וועט ער חתונה האָבען מיט דער גרושה אָדער פּערבלייבען ביי דער קרוין.

אז אונזערע יודען נעמען זיך צו א זאָך, טהוען זיי עס מיט'ן גאַנצען ברען, זיי האָבען אַיבן פּערגעטען ווע- גען אַייגענע צרות, זיי געדענקען נישט ווערען די סטודענטען-אונגרוהען, וועגען די יודען פּריינדיכע רעדעס אין סיים, וועגען דער שחיטה-גזירה, זאָגאַר דעם פּראַנקסורטער פּראָצעס, וועלכער קומט פאַר די טעג, ווידמעט מען ווייניג פּלאַץ, נאָר אַלץ, גאַנצע עמורים זענען פול מיט די געשעהענישען פון ענ- גלאַנד, אַלע שטעלען די פּראַגע, ווער וועט יוגען-די ליבע אָדער די קרוין? ווילען מיר נישט אַבשפּעקען פון אַלע

ברייאַנטען

נישער יובילעער ווינסטאָן האָט איהם דערנאָך געקויפט פאַר 700 טויזענד דאָלאַר מיט דער כּוונה איהם צו לאָזען שפּאַלטען אויף קלענערע שטייער, דערנאָך אַינעם פון 165 קאַראַט, אויף וועלכען ער האָט געהאַט אַ סוחר, האָט ווינסטאָן אַרומגעווכט אויף דער גאַנצער וועלט אוי שפּאַלטען ווי ער וויל. דעם שטיין אוי שפּאַלטען ווי ער וויל, קיינער האָט נישט געוואלט איבערנע- מען די אַרבייט. מ'האָט מורא געהאַט, אַז וויבאלד דאָס שפּאַלטען וועט נישט געלונגען, וועט דער שטיין זיך צופאַ- לען אויף שטיקלעך און וועט דערנאָך ווערט זיין קיום אַ האַלבן מיליאָן דאָלאַר.

אַ גרויסער אַמעריקאַנישער ברייאַנט- טען-שליפּער לאָזער קאַפּלאַן האָט אי- בערגענומען די אַרבייט, בתנאי, אַז מ'וועט איהם געבען אַ יאהר צייט, ער זאָל שטודירען דעם שטיין.

אין האב איהם געטראָפּען אויף אַ גרויסען רייז, וואו ער האט שטודירט די אָדערן פון ברייאַנטען, וואָס זענען דאָרט געווען אויסגעשטעלט. ער איז אַרומגעפּאָהרען אומעטום וואו ער האט גור געקענט שטודירען דעם בוי פון ברייאַנטען בכלל, און כּאָמט אַלע גרויסע פּאַכלייט האָבען איהם אַבגע- ראַטען און געזאגט דער „יאַנקערס“ וועט זיך צושיטען און כּאָסש קיין שום פּערויכערונג האָט פאַר קיין געלד נישט געוואָלט אַפּעקורירען דעם שטיין, האָט קאַפּלאַן איבערגענומען און האָט דעם יאַנקערס מיט איין קלאָם געשפּאַלטען ווי מ'האָט איהם געוואָלט האָבען.

קאַפּלאַן האָט דערנאָך דערצעהלט, אַז בשעת ער האָט צוגעלעגט דאָס דינע זענעלע צום שטיין, האָט ער גע- פּיהלט, אַז זיין הערץ איז שטען גע- בליבען און האָט אַיפּגעהערט צו קלאַ- מען. וואָלט דאָס גאַנצע געדויערט מעהר ווי אַ האַלבע מינוט, וואָלט ער זיכער געקומען אַ שלאַן-אַפּאַל. חדשים לאַנג איז ער דערנאָך געלע- גען אין א סאַנאַטאָריע, בכדי זיך אויס- צורוהען פון אַ געוואלדיגער אַרבייט, וואָס האָט געדויערט קיום צוואַנציג סע- קונדען און וועלכע האָט איהם אַריינ- געטראָגען 50 טויזענד דאָלאַר. ווינסטאָן האָפּט צו לייזען פאַר די קלענערע ברייאַנטען אַנערך אַנדערש- האַלבן מיליאָן דאָלאַר.

האַלט, אז וועגען אַנאַלמנה, וועלכע האָט דערצו א פאַר הייזער, וואָלט זיך גאָר געלאָזט רעדען מכת חתונה האָבען, דאַנענען מיט א גרושה מוז מען זיין זעהר פּאַרויכטיג, ד. ה., טוי- גען טויג זי, נאָר פאַר קיין ווייב טינג זי נישט...

די צווייטען האָבען געענטפּערט אזוי צו זאָגען: היינט ווי דער חתן-דבן עדואַרד איז דער בעל-הבית פון אַרץ- ישראל און צוליב זיינע עליה בערגענ- צונגן קומט אויס די עולמים צו מאַכען אונלעגעלע חתונות, טאָ זאָל ער אויך אַייגמאַל וויסען פון דעם טעם פון א געפּרענענע און זיין געוואונגען מיט דער סימפּאָן צו מאַכען אַנאַוועלעגלע חתונה...

ח' קלין פון „בונד“, זאגט, אז ער וויל פון רייז-פּראָלעטאַרישען שטאַנד- פונקט און פון פּרינציפּיעלע פּרינציפּען זיך נישט מיטען אין אַזעלכע בורזשו- אַזע ענינים, ווי חתונה פון א קעניג מיט אַנאַמעריקאַנער קאַטיסטיקע. וואָלט דער קעניג זיך אויסגעווכט א פּראָלעטאַריאַטקע, וואָלט ער געווען פאַר פּאַזיטיוו פּערלעדיגען דעם דאָזיגען „הרי את“...

מיר האָבען אפילו נאָך א גאַנצע רייה תשובות פון פּערשידענע אַרגאַני- זאַציעס און אויך פון יחידים נאָר היינט ווי דער פעליעטאָן האָט זיך שוין געבונ- דען פּערזענלעך אין דער פּיקר, וואָס איך קאַן נישט אויסטראַכטען קיין געלונגענע ענטפּערס, וועלען מיר דאָס מאַל פּער- ענדיגען. איך פּערויכער אייך נאָר, אז די אַלע אויבען אויסגעפּערענטע תשובות, וועלען פונקט אזוי ווי די רעוויזיאָנישע פּעראַדיקלען אַבזע- שיקען ווערען אין דער אַנאַפּעלאַריע פון ענגלישען מלכות, כדי ער זאָל ווי- סען די מיינונג פון פּאַלק וועגען דער פּראַגע: די גרושה אָדער די קרוין.

טמאל,

יודישער וועהשאג רא און דארט

ר' יהודה הלוי האט פאָטעטירט: צו בעוויינען דיין פּיין בין איך ווי א שאַקל און ווען איך האָב דיין צוריקקעהר פון געפאנגענשאַפט בין איך ווי א פּירעלע פאַר דיין גע- זאָנען.

א מצרכה, וואס דער דאָזיגער נאָ- ציאַנאַלער זינגער האט געלעבט מיט טויערע יאהר צוריק; וואָלט ער גע- לעבט אין דער היינטיגער צייט, וואָלט דער ציטירטער פּערל פון יודישער און פון וועלט-דיכטונג נישט געשאַפּען גע- ווארפן, ווייל דער פּאַעט וואָלט גע- מוזט ווי א שאַקל בעוויינען סיי די פּיין פון גלות און סיי די יסורים פון צוריקקעהר קיין ציון.

גרעסער ווי די פּייווע יסורים דאָ און דאָרט זענען אונזערע מאַראַלישע לידער דערפון, וואס ס'געפּינען זיך נאָך אַזעלכע, וועלכע מיינען, אז אונ- ווערע בלוטיגע געגנער זענען געווען אפילו צווישען אונז, יודען, זענען פּעהרן אַזעלכע מצדיקי דין.

אַט האַלטען די קאָמוניסטן ער-היום, אז אינ'ם קאָפּ צווישען אַראַבער און יודען זענען גאָר די אַראַבער גערעכט, ווייל זיי ווערען כּלומרשט אַרויסגע- שטויסען דורך די יודישע איינדריינג- לערס. א לאַנגע צייט האט אויך דער "בונד" פּעראַטען דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט.

פּערשידענע צמינגראַציאָניסטן, בע- זונדערס ד"ר יעקב קלאַצקין, האבען בעווייזען מיט אותות ומופתים, אז די זאָלאַגישע שנהא שטאמט נישט בלויז פון רשעים, נאָר דער עיקר איז זי אַ היסטאָרישע און עקאָנאָמיש פּאָליטישע נוישווענדיקייט.

דאס גלץ איז שקר וכזב. אין ארץ-ישראל האט דאס לעבען בעווייזען, און אפילו אז איבערצייג- טער אַנטי-ציוניסט, ווי וואַלדעק, האט שוין געמוזט מודה זיין, אז יודען מאַ- כען אַבסאָלוט נישט ענג די אַראַבער, נאָר פּערקעהרס, זיי מאכען דאס לאַנד מעהר אַיפּנאָהם פּעהיג און נישט בלויז הויבען זי דאס לעבען ניוואַ פאַר זי געפירטיגע אַראַבער, נאָר שאַפּען אויך פּלאַץ פאַר אַנ'עמיגראַציע פון אַראַבער, וועלכע קענען אין לאַנד געפונען גוטע לעבען-בעדינגונגען.

אמת, די אַראַבער זענען דערווייל אַ מצרעהים אין לאַנד, און לויט די אַנגע- נומענע פּערקריפּעלע מנהגים אין דער וועלט, ווילען זיי נישט רערלאָזען, אַז יודען זאלען זיי ווען ס'איז מאַיאַריז- רען; אָבער ענטפּערט דאָך די אַפּייע- לע אַגענץ מיט'ן לאָזונג פון פּאַריטעט, נישט בעהערשען און נישט פּעהערשט ווערען און די פּיהרערס ווייזמאַן אין בן-גוריון בעסטען זיך דאָך צו זענען זיך צו א קיינעמדיגען מיט. ס'איז קען דאָ זיין א רייר מלוח יודישער אונגעווענדיקייט?

פּרנס, אז דער מנחם גיבא פון פּער- זענען פּרינציפּיעלען שטאַנדפּונקט...

יענע וואָך איז אויף דער קאָושע גאָס ביי אַרימע עלטערן געבוירען גע- וואָרען א יונגאַסט און דורך דער פּער- מיטלונג פון ה' מ. איז די טראַנזאַקציע פון גאַליציאַנער פּאַרפּאַק מיט'ן בעל- ברית געשלאָסען געווארען. די עלטערן פון ניי געבוירענע קינד האבען בע- קומען 20 זל, אויסערדעם האט די גאַליציאַנערין נאָך געברענגט א פּייע טאַרע און אנדערע גוטע זאַכען און דעם רך הוליר האט מען ביים יוקרא שמו בישראל געגעבען דעם נאמען פון דער גאַליציאַנער-ינגס פּערשטאַרבענעם פּאַטער.

סאָר דעם אַרימען פּאַר פּאַק איז דאס ממש געווען א גליק; זיי האבען פּערינגט א פּאַר גילדען צוילעב'ן יוקרא שמו בישראל...

פון פּרינציפּיעלען שטאַנדפּונקט... יענע וואָך איז פּאַרנעקומען אין אונ- זער שטאָט א חופּה, הוּת אָבער ווי זינג און סחום אלץ פון פּרינציפּיעלען שטאַנדפּונקט, האָבענדיג לויט'ן "דין", פּייע קלעריקאַלע מנהגים, האט ער נישט געוואָלט בשום אַופן שטעהן אונ- טער דער ווייט-בלויזער חופּה נאָר אונ- זאגען...

פון די קראַמען, סטראַנאַנעס, ביוראַען און פּערגעממען וויערע ערסער, וועלען שוין דאַמאַלס פּוילישע מאַסען זיין בעזאָרגט מיט חיונה. ענטוידישען די שטערט הייסט איבערבויען די שטערט, איבערבויען זייער גאַנצע סטרוקטור, שאַפּען לעגאַנען סחורים, מיליאָרדען געלד, גאַנצע ימ'ען מיט ענערגיע, אונטערנעמהערישקייט, ספּעציאַליזאַציע. דאס איז א פּראַצעס פון דורות און ווער ווייסט, צי ס'וועט זיך בכלל איי- געבען, צי אנדערע קענען פּעריטיטען די יודישע פּעהיגקייטען, צי קען דער דאָזיגער בייט נישט ברענגען קיין רואין, אויך דאָ איז דער אַנטיסעמיטישער כּוּלִיגאַנזיס בלויז א פּאַליטישער טריק. פרי צו בעוויינען די סימפּאַטיעס פון די גאַאויגע מאַסען און אַריינזאָרען אין אַזאַמ'ן די אַרבייטע רעגירערס און פּיהרערס, וועלכע מוזען דאָך היטען די אַרדנונג נישט דערלאָזען צו קיין וויל- דע כּוּלִיגאַנערייען.

ניין. אפילו אין נאַצי-לאַנד האט זיך נישט געלאָזט גלידערען פון דער היי- מישער עקאָנאָמיק דעם האַלבען מיליאָן יודען, פּרנס נאָך דאָ, וואו דער יודי- שער מסחר פּערינעמט אזא אַנזענע- געם אַרט אין לעבען.

אפילו אז מ'טאַרמאַזירט דעם סטראַ- גאַנעס מסחר אין שטערטעל, דערפּילט עס שוין באלד דער פּינאַנץ-אַמט, וועל- כּעד מאַהנט איין ווייניגער שטייערען, און ס'דערפּילט עס אויך דער פּויער, וועלכער קען נישט אַזעלכען אין שטע- טער זיינע דאַרפּישע פּראָרוקען, קיין גייע שטייער-זאַהלער און קאַנסומע- טער פאַר די דאָרף-פּראָדוקטען וועלען אזוי גיך נישט אויסוואַקסען, שפּעטער אויך נישט.

אַבער דער שטעטלעכער סטראַנאַן איז נאָך ערשט דער אונטערשטער שטאַפּעל פּונ'ם יודישען מסחר; וואס העכער ס'גייעט די גאַנגרענע, אלץ גרעסער איז די סכּנה פּאַר'ן פּוילישען אַרגאַניזם.

די שאַוויניסטישע בעסטע אָבער רעכענט זיך נישט מיט אַס דער וויר- קליכקייט, ווייל זי האט פאַר זיך גאָר אַנאַנדער ציל; זי מיינט נישט אזוי די קניידלעך, די פּרנסה, ווי די הגדה, זי פּראָפּאַגאַנדע, ווי אין פּסוק שטעהט: על גבי-איבער מיין רוקען האבען זיי געוויגען זייערע אַקטערס און גענאָרען זייערע בייטען; דורך אונזער רואינרונג פּיהרען זיי אַררוך זייער אייגענע פּאַ- ליטיק, צו דערשלאָגען זיך צו דער מלכה-מאַכט.

און זאָל אַזער טאַקי אונזער טרייסט און האַפּנונג זיין די נישט-געווענדיקייט פון אונזערע געגענערס. און אויב ר' יהודה הלוי וואָלט איצט געלעבט, וואָלט ער די צאַיטע טענער פון זיין פּיעד- לע אַגענעשעלט אויף צו בעוויינען די ח'ומות פון עתיד, ווען קיין ממשלה- זאָן וועט נישט זיין און די גערעכ- טיגקייט וועט טריאומפּירען סיי אין ארץ-ישראל און סיי אין די פּערשידענע לענדער פון דער גרויסער וועלט.

פ. ק. טע- דער רויטער חופּה (פּערהאַנען ביי אונז צוויי ח'ומות). די לעצטע מי- גוט האט ער בצמקעקט, אז אפילו אויף דער רויטער חופּה איז פּערהאַנען א מנן דוד, האט ער ארויסגעשטעלט א פּאַרדערונג, אז מען זאָל דעם מגן דוד אַראַנעמען. נאָר היות ווי מען האט איהם ערקלערט, אז דאס וועט מען איהם נישט צוליעב טהיין, האט ער געפּאָדערט, אז מען זאָל כאַטש די חופּה פּערדרעהען אויף דער לינקער זייט, אזוי אז מען זאָל דעם קלאַריקאַ- לען מגן-דוד נישט ארויסוועהן. די כלה האט געזען, זיך געבעטען ביי איהם, ער זאָל נישט שטרייקען, ער זאָל זי ענדליך מחדש זיין. דער חתן-דגן האט אָבער נישט געוואָלט אַבטרעטען פון זיין פּראָלעטאַריש-בּוואַוסטזיין און בשום אַופן נישט געוואָלט אַרונטער- געהן אונטער א חופּה מיט א מנן-דוד. רער דיין, זעהענדיג דעם צער פון דער כלה, האט ממלא געווען דעם רצון פון חתן. סוף-כל סוף איז ער דאָך פּעסע א מלך (חתן דומה למלך...) און פּעדרעהט די חופּה אויף לינקס. ערשט דאַמאַלס האט דער חתן בעווי- ליגט צו זאגען דעם הרי-אה.

פּאַלעסטינער יודען זענען נישט אַריינגעפּאַלען אין א מרה-שחורה. ארראב. זיי האבען פּליקאם דערהאַלטען אלע זייערע חושים און בתּוכם די אלטע גוטע יודישע מעלה פון מאכען וויצען-אַבּלאַכען פון די פּריינד, און פון די שונאים, אָבער בעיקר נון זיך גופּא. דער פּראָוויזער יודישער חוש פאַר הומאַר איז געבליבען אונפּערענ- דערט. אין דייטשלאַנד האט מען אין סאַמע מיטען פון די ש'פּעקליכע ריזיות כּסדר אויסגעטראַכט עפּעסדיגע וויצען און געהאַט פון זיי הנאה-אזוי מאַכען אויך די פּאַלעסטינער יודען אומגע- דליכע הלצות וועלכע כּאַראַקטעריזירען די לאַגע אין לאַנד אפּשר פּיעל בעסער ווי מאַכען פּובליציסטישע ארטיקלען.

איז עס ציניזם? לייכטזיניגקייט? ניין, א געזונדע טבע, אַנ'איינגעבויע- רענע פּעהיגקייט צו דערהויבען זיך איבער די צרות פון היינט. ס'איז א לע ספּעציפּיש-יודישע טרייסט פאַר אלע שווערע מאַמענטען, מען דערטרינקט דעם צד אינ'ם גלייך-ווערטעל. זיצען יודען אין די קאַפּעס און אויף די באַלקאָנען פון זייערע וואוינונגען, פרע- גען איינער דעם אנדערן, נו, ווען וועט שוין זיין א סוף? און דערצעה- לען וויצען: האט איהר שוין געהערט דעם לעצטען? נישט אלע זענען גע- ראַטען און סך וועלען אפּשר בליי- בען אונפּערשטענדליך פאַר די יודען "מחוק לארץ", אָבער מייסטענס זענען זיי צוטרעפּענדיג, זיי שניידען ווי א שאַפּער מעסער.

ווייל אין דאָ דערצעהלען אייניגע פון די אַלערלעצטע שאַפּונגען פּונ'ם אַראַגישען יודישען מלחמה, זאָל דער גלות אויך הנאה האבען. מוז מען זיי טאַקע מיין האַרעווען מיט בייזע בשורות?

א דייטשער יוד, וועלכער איז אַ קאַרשט אַנעקומען קיין ארץ-ישראל, בעווייזט מען די אינערעסאַנטע ער- טער פון תּל-אביב, בתּוכם דעם האַפּען. נו, ווי געפּעלט אייך אונזער האַ- מען?

א דייטשער יוד, וועלכער איז אַ קאַרשט אַנעקומען קיין ארץ-ישראל, בעווייזט מען די אינערעסאַנטע ער- טער פון תּל-אביב, בתּוכם דעם האַפּען. נו, ווי געפּעלט אייך אונזער האַ- מען? וואונדערבאַר. אויף האַמבורג און ברעמען געזאגט געווארען אין א יאהר אַרום, רבּונו של עולם. דער הויך-קאַמיסאַר, סער אַרטור וואוקאַ, וועלכער הייסט אין העברע- איש, נציב העליון" און אין ענגליש "האַ-קאַמישאַנער" (קורץ: האַיקאַם) איז, נאָטירליך דער הויפט-אַפּיקעט פון אלע וויצען-מאַכער. קודם-כל האט מען אי- בערגעמאַכט אין א סך נוסחאות זיין נאָמען און מיטול. אַנשטאַט "וואוקאַ" רופּט מען איהם, "ווייך קאַפּ" און אַנ- שטאַט "נציב-העליון", "נאָאוי העליון". די ענגלישע סאַלידאַטען רופּען איהם פּראַסע "ליידי וואוקאַ". דעם פּער- קירצטען ענגלישען "האַיקאַם" האט מען שנעל איבע-געמאַכט אין "האַי- קאַמיקער". דעם פּאַרט אין תּל-אביב "אַוועשעם"...

ווי יודען אין ארץ-ישראל וויצען זיך היינט

א בריף פון ירושלים פון מ. מגדאל

רופּט מען צווישען זיך "פּאַרט אַרטור" לכּבֹּד דעם נציב סער אַרטור. לצני- בעמערקען, אז דער האַפּען ווערט גע- בויען לזכרון פון זיין מיליטערישער מלחמה. "פּאַרט אַרטור" האט געהאַט א מיאוס'ע מלחמה, בעת דער רויט-ש- יאַפּאַנישער מלחמה.

דער נציב איז, ווי בעקאַנט נאָך א בחור, הנם ער איז שוין אין די זעכ- ציגער האט ער אויסגעדרוקט, דער- צעהלען די לצנים, זעם וואוועס התנה צו האבען אין ארץ ישראל. גוט מען האט לאַנג-לאַנג געוועט א פּאַסענדרע פּלה ביי מען האט ענדליך געפּראכט קיין ירושלים א מיידעל פון עזה, קומט דער נציב אַנקאָען די פּלה און ווערט נשתלחם. ס'טייטשט זי איז דאָך בלויז זעקס יאהר אַלט?

בערוהיגט מען איהם. - נישקשה, אייער עקסעלענץ, ביי איהר וועט זיך מיישב זיין און ענ- טשליכען וועט זי, מיט גאַס'ס הייף, ווערען א גרויסע מויד!

דער נציב, דערצעהלט מען ווייטער, איז געוואָרען לעצטענס גרוי. וואס איז די סיבה? ענטפּערט מען: ער איז, נעבעך, ביי גאָר פּערוואַרנט ווי שטעלט מען צו די באַנדיטען רענעגמאַנטלען און מלבושים. ס'זעהט דאָך צו ווינטער. די טאַבאַק פּאַבליקען אין ארץ-ישראל לאָזען ארויס כּסדר אויפ'ן מאַרק סיגאַ- רעטען מיט פּאַפּולערע נעמען, פּאַרהאַן, "עליה", "עבורה", "תּוּקוּה", "עתידי" און אזוי ווייטער. לעצטענס איז א יוד אריינגעקומען אין א קלייטעל און געפּרענט: - יש "עליה" (נאַרהאַן, איינוואַנ- דערונג)? - לא, אין "עליה" (ניין, נישטאָ קיין, איינוואַנדרונג).

- יש "עבורה" (נאַרהאַן, אַרבייט)? - לא, "עבורה" אין (ניין, אר- בייט) איז נישטאָ. - יש "עתידי" פּאַרהאַן (צוקונפּט)? - לא, אין (ניין, נישטאָ). - ומה יש אצלכם? (זאָ וואָס-זשע האט איהר?) - יש רק, "תּוּקוּה" בחצי גרוש (פּאַר- האַן נאָר, האַפּנונג פאַר א האַלבען גרוש).

- אויף דעם ווינקעל פון שדות רויטשילד און הערצל גאַס, דעם הייר- פּאַרק פון תּל-אביב, פּיהרט מען וויכ- חים ווענען פּאַליטיק; דאס איז געווען און דער צייט ווען טאַמאַס איז נאָך געווען קלאַנאַל מיניסטער, אָבער באַלד געפּראַכט רעווינערע, שטעהט א יוד און קאַכט זיך: - דאס הייסט ביי אייך א פּיהרער? א נוסער פּיהרער איז אייער ווייזמאַן! א מנצח ווייסט, אז עס איז פּערהאַן א מיניסטער א כּאַבאַרניק, ס'איז קאָן ער איהם נישט אַריינדוקען א מטבעה אין דער האַנד? נאָ דיר טויערנדיג נאָ דיר קייפּען ביי קיין יודען-אַוועשעם, וואס קאָן איך העלפען, פאַן ראָזומיע? אַווי- שעם".

דאס אמת'ע קאַלב... פאַר שטענסטאַכאז איז איצט צוליב די אויפּפּיהרונגען פון "יאַשע קאַלב" געווארען אַקטועל די ערצעהלונג פון י. י. זינגער אונטער'ן דאָזיגען נאמען. קומט אין דער ביבליאָטעק אַריין א יונגערמאַן מיט א יודיש היטעלע און פּערלאנגט דאס דערמאַנטע בוך, וועל- כּעס דער ביבליאָטעקאַר דערלאָנגט איהם שטעהט אָבער דערביי א פּאַ- גיענקע, פּאַסט דאָך נישט פּאַר'ן יונ- גערמאַן, אז ער זאָל זיין אזוי שטעמען און לעזען יודיש, רופּט ער זיך אַב: "זאָ וו' זשידוואַוסקים יעניקו", אַ וו פּאַלטיקס פּאַן גיעמאַץ. קוקט דאָך דער ביבליאָטעקאַר איהם אָן, ווי דערנאָרט און טראַכטען טראַכט זיך דער ביב- ליאָטעקאַר, אז אַס נישט דער הסידישער פון בית המדרש און קאָן שוין נישט לעזען "יאַשע קאַלב" אין יודיש, אז אַס דער איז דאס אמת'ע קאַלב...

נישט אַנדערש, נאָר ס'האַט זיך זיי גע'חלומ'ט... אין צוואַנענאַהנט מיט'ן איבערפּיה- רען דעם קערפּער פון פּערשטאַרבענעם

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

ויקרא שמו בישראל...

אין טשענסטאַכאז וואוינט א פּאַר פּאַק, וואס האבען דערוואַקסענע קינד- דער און זענען אין אזא עלטער, אז זיי קאָנען שוין נישט מעהר געבוירען קיין קינדער. איז אָבער ביי דער פּרוי געשטאַרבען א סאַטער און היות ווי זי האט געוואָלט דוקא האבען א נאמען נאָך איהר פּאַטער (ראס פאַר פּאַק קומט פון גאַליציע און דאָרט האַלט מען, אז כּל זמן ס'איז נישטאָ קיין נאמען נאָכ'ן פּערשטאַרבענעם, האט דער מת נישט קיין רוח אין קבר) האט זי געוואָלט געבן אַנאַנאַס אין דער צייטונג, אז אויב ס'וועט געבוירען ווערען א יונגעלע ביי אַרימע עלטערן, איז זי גרייס איינצואַרבעטן דעם ברית און נאָך צוצוגעבען א פּאַר גילדען, אַזי מען זאָל דעם קינד א נאמען גע- בען נאָך איהר פּערשטאַרבענעם פּאַטער. ווען אינזער-יודעלעך האבען זיך דערוואַוסט, אז ס'איז דאָ א געגליכ- קייט צו פּערינען א פּאַר גילדען, האבען זיי שוין נישט געריחט, ביז זיי האבען ארויסגעוואַכט אַזעלכע טאַטע- מאַסע, וועלכע וועלען גערן מאכען דאס געשעפט.

יענע וואָך איז אויף דער קאָושע גאָס ביי אַרימע עלטערן געבוירען גע- וואָרען א יונגאַסט און דורך דער פּער- מיטלונג פון ה' מ. איז די טראַנזאַקציע פון גאַליציאַנער פּאַרפּאַק מיט'ן בעל- ברית געשלאָסען געווארען. די עלטערן פון ניי געבוירענע קינד האבען בע- קומען 20 זל, אויסערדעם האט די גאַליציאַנערין נאָך געברענגט א פּייע טאַרע און אנדערע גוטע זאַכען און דעם רך הוליר האט מען ביים יוקרא שמו בישראל געגעבען דעם נאמען פון דער גאַליציאַנער-ינגס פּערשטאַרבענעם פּאַטער.

פ. ק. טע- דער רויטער חופּה (פּערהאַנען ביי אונז צוויי ח'ומות). די לעצטע מי- גוט האט ער בצמקעקט, אז אפילו אויף דער רויטער חופּה איז פּערהאַנען א מנן דוד, האט ער ארויסגעשטעלט א פּאַרדערונג, אז מען זאָל דעם מגן דוד אַראַנעמען. נאָר היות ווי מען האט איהם ערקלערט, אז דאס וועט מען איהם נישט צוליעב טהיין, האט ער געפּאָדערט, אז מען זאָל כאַטש די חופּה פּערדרעהען אויף דער לינקער זייט, אזוי אז מען זאָל דעם קלאַריקאַ- לען מגן-דוד נישט ארויסוועהן. די כלה האט געזען, זיך געבעטען ביי איהם, ער זאָל נישט שטרייקען, ער זאָל זי ענדליך מחדש זיין. דער חתן-דגן האט אָבער נישט געוואָלט אַבטרעטען פון זיין פּראָלעטאַריש-בּוואַוסטזיין און בשום אַופן נישט געוואָלט אַרונטער- געהן אונטער א חופּה מיט א מנן-דוד. רער דיין, זעהענדיג דעם צער פון דער כלה, האט ממלא געווען דעם רצון פון חתן. סוף-כל סוף איז ער דאָך פּעסע א מלך (חתן דומה למלך...) און פּעדרעהט די חופּה אויף לינקס. ערשט דאַמאַלס האט דער חתן בעווי- ליגט צו זאגען דעם הרי-אה.

א דייטשער יוד, וועלכער איז אַ קאַרשט אַנעקומען קיין ארץ-ישראל, בעווייזט מען די אינערעסאַנטע ער- טער פון תּל-אביב, בתּוכם דעם האַפּען. נו, ווי געפּעלט אייך אונזער האַ- מען? וואונדערבאַר. אויף האַמבורג און ברעמען געזאגט געווארען אין א יאהר אַרום, רבּונו של עולם. דער הויך-קאַמיסאַר, סער אַרטור וואוקאַ, וועלכער הייסט אין העברע- איש, נציב העליון" און אין ענגליש "האַ-קאַמישאַנער" (קורץ: האַיקאַם) איז, נאָטירליך דער הויפט-אַפּיקעט פון אלע וויצען-מאַכער. קודם-כל האט מען אי- בערגעמאַכט אין א סך נוסחאות זיין נאָמען און מיטול. אַנשטאַט "וואוקאַ" רופּט מען איהם, "ווייך קאַפּ" און אַנ- שטאַט "נציב-העליון", "נאָאוי העליון". די ענגלישע סאַלידאַטען רופּען איהם פּראַסע "ליידי וואוקאַ". דעם פּער- קירצטען ענגלישען "האַיקאַם" האט מען שנעל איבע-געמאַכט אין "האַי- קאַמיקער". דעם פּאַרט אין תּל-אביב "אַוועשעם"...

אייסוראָוויטש'ס וואונדער - מעשה לעך.

(פון זיינע פאָרלעזונגען.)

נאך 7 יאהר אבוועזענד זיין איז טשענסטאָכאָו, וואו ה' אייסוראָוויטש האט געהאַלטען זיין פאָרלעזונג וועגן "לגנד פון דער אויסגעזענדער זון". האָט ער ווידער פּעראַנגעגעבן וואָך גע- האַלטען צוויי פאָרלעזונגען וועגן זעלב- ריקא, מעקסיקא און קובא, פון וואו ער האט זיך נאָר וואָס צוריקגעקערט אויף אַ קורצען בעיוך אין פּוילען.

דער ליבער - מיט דעם שטענדיג מילדען שטימעל - אייסוראָוויטש, האָבט אָן זיך טיילען מיט זיינע איינדרוקען וועגן פּערביזנעוועטען אמעריקא מיט זיינע וואַלקען קראַצער, וואו אַלץ ווערט געמאַכט און געבויט רייזיג, גיגאַנטיש, וואו אַלץ איילס זיך, יאָגט זיך נאָכ'ן דאָלאַר, כדי - כדי צו, מאַכען אַ לע- בען. פּערהאן דאָרט א ווערטי, אַז אינ'ס שטענדיגען געיענע צו קענען מאַכען אַ לעבען, האט איינער, לוי- פּענדיג, פּערלירען דעם קאַפּ, ער האָט זיך אָבער נישט אָנגעשטעלט איהם אויסצוהייבען, נאָר איז ווייטער געלאָ- פען אַהן קאַפּ... צו וואָס דאָרף דער אַמעריקאַנער דעם קאַפּ, אַז ס'איז נישטאָ קיין צייט זיך אומצוקוקען אויף איהם, אַז אַלץ דרעהט זיך אַרום דעם "האַרעיאָפּ" (יאָגען זיך).

אַבער נישט קינענדיג אויף דער מע- כאַניזירונג פון מענטשן און מאַשין האט אַמעריקאַ געשאַפּען די גרעסטע קיל- טור צענטערן אויף דער וועלט. און דאס אויך מיט אַזוי פילע סערגעס ווי זיינע בעטאָנענע בריקען און הייזער. אַזוי איז בעקאַנט דער "ראַקפּעלער- צענטער" אין ניו-יאָרק, וועלכער איז די שפּענסטע קילטור-שאַפּונג, וואָס די מענשהייט האט ווען ס'איז געווען. אַז מען האט געדאַרפט זי ווענד זי- רען מיט פּילער, האט מען איינגעלאָ- רען דעם גרעסטען וועלט קינסטלער פון וואַנד געמאַלער, דעם מעקסיקאַנער דינגאַ ריווער, וועלכער האט אָבער איין חסרון, וואָס ער איז אַ רעוואַלוצ- יאָנער און ער האט אויף די ווענד געמאַלען די בילדער פון טראַגיק'ן, סטאַלין און רוסישע אַרבייטער. דער סוף איז געווען, אַז ראַקפּעלער האט איהם געגעבן אַ שעהענע מטבעה, אַז ער זאָל אויסהייערן מעלעך...

אין דער וועלט האט דער בעריהמטער "יעלאַסטאַן פּאַרק", וואס ווערט אויך גערופען "דאס געזעצן לאַנד", מיט אַ לענג פון 80 קילאָמעטער און די בערג איבער דעם פּאַרק דערגרייכען פון 3000 ביז 4000 מעטער די הויך. פּער- האַן דאָרט פּערשידענע געזעצן, וואָס שפּריצען יעדע 20, 68 און 90 מינוט. אויך זענען בעריהמט די קאָרדיליערען- בערג מיט זייערע פּעלען; די אַרדאָ- נאָ מבר, וואו עס וואַקסען די גרעסטע קאַטוסען און די נאַטור האָט, זעהט אויס, געמאַכט אין דער מדבר אַנאָ- מאַן מיט, אמעריקאַ גנב, אַז די קאַק- טוסען וואַקסען דאָרט בעזונדער, אַז- געטיילט, כדי זיי זאָלען קענען אַריי- זאָפען אין זיך וואָס מער מיטשקייט, וואָס שטעלט מיט זיך פּאַר דאס גרע- סע נאַטור-וואונדער, אין פּלאָרדאָ - דעם גן-עדן התחתון - וואַקסען די שפּענסטע פּרוכטען אויף דער וועלט. דאס איז דער הערליכסטער ווינקל, וואו דער מענטש ווערט פּעריכטשופּט פון זיין פּראַכט. אויף זיין שפיץ האט אַ געזיכער מיליאָנער, אלס אנדערקען פאר זיין מופּער, אויפגעבויט א, זינגע- דיגען טורם, וואו יעדער גלאַק איז מיט אַנצילקערטישען דראַקס פּעראַיי- ניגט צו אַ פּיאַנאָ און שפּילענדיג אויף איהם פּוילינגען זיך אויבער די גילקען, וועלכע שפּילען אויס אַלע קאַמפּאָזיציעס פון שאַפּען. אין אַלע אנדערשע אַלע געמונט זיך דער ערשטער און דריטער טעלעסקאָפּ אין דער וועלט און נאך אנדערע וואונדער-שע- פּונגען, פון וועלכע דער מענטש ווערט מיטגערייסן.

די מעקסיקאַנער איז נאָך אַלץ אַ פּרי- מיטיווער. אין גענעוואַך צו אמעריקאַ, וואו אַלץ געמונט זיך אונטער'ן צייכען פון "האַרעיאָפּ", איז אין מעקסיקאַ דאָ דער "מאַגיאָנאַ (מאַרעו), שפּעטער, נישט געאיילט, וואס געמונט זיין אַז- שפּילונג אין אַלע צווייגען פון לעבען. זיי אַלע זיך קיינמאַל נישט, זיי הא- בען שטענדיג צייט.

דער יודישער ישוב, וועלכער איז דאָרט אַ יונגער, צעהלט היינט צוועלף טויזנט נפשות. פון דער צאהל נעפּו- נען זיך אין דער הויפט שטאָדט מעק- סיקאַ 8 טויזנט. זיי האבען אַלע אַנ- געהויבען פון פּעלערע, אָבער צוליב זייער נישט געזונטער און אונאַרמאָ- לער קאַנקרענץ האָבען זיי די איינגע- בויערענע אָנגעהויבען אַראַפּיאָגען פון די מעק, וואס מ'האט דאס ביי אונז אויסגעטייטשט אַלס אַנטיסעמיטיזם. אָבער אזוי איז עס נישט, ווייל דעם פּאַק איז חלומין פּרעמד דאָס דאָזיגע געפּיהל. אזוי ווי קיין אינדוסטריע איז לנמרי נישט געווען, האבען זיך די יו- דען אַ נעם געטוהן צו דעם און היינט- צו-טאָג געווען זיך אַלע צווייגען און יודישע הענד, וועמען ס'געהט גאַנץ גוט. דער יודישער ישוב האט זיך זעהר שנעל אסימילירט און איבערגע- מען אַלע דאָרטענע מנהגים און ספּע- יעל דעם "מאַגיאָנאַ". די יודען פון מעקסיקאַ אינטערעסירען זיך שטאַרק מיט דער אַלטער היים. זיי פּערמאַנען אַ גאַנצען ווארים האַרץ, וואס רופּט זיך אב אויף אַלע אונזערע צרות און נויטען און זענען די פּרשטע ביים בעשטייערען זיך מיט גרעסערע סומעס. ווען ס'קומט איינער פון פּוילען אָבע- בען זיי א גרויס, ווערט מענטש א יום טוב, אַלע ווארפּען אויפּען די אַרבייט, אפילו די קריגערייען, און מען קומט פּרען א יודיש וואָרט.

פון אַ נייעם שטראָם יודישע עמיגראַנ- טען איז אָנגעשטעלט. נאך אייניגע יאהר אפּוועזענהייט - פּערענדיגט דער פּרעלעגענט - האט זיך מיר שטאַרק פּערבענקט נאך די יודישע מאַסען פון פּוילען, ביי וועלכע איך האָב, ליידער, דורך דער צייט גע- טראַפּען אַזעלכע קאלאמאלע שינוים. און כאָטש די דאָרטענע יודען איז מאַ- ראַליש און מאַטעריעל גוט, פּעהלט זיי אָבער נשמה, ענטוואַקלונג, געזאַנז, יודי- שע לידער - און דאָ, ביי אייך, כאָטש איהר לעבט אין אַזעלכע טראַגישע בע- דינגונגען, פּערמאַנט איהר אָבער אַנ- אידעאַל, התלהבות, ברען, איהר קעמפּט פאַר אַ בעסערען מאָרגען און איהר וועט איהם אויסקעמפּען.

ה' אייסוראָוויטש האט שוין גערייזט און געזעהן 75 פּראָצ. פון דעם גאַנצען ער-קוגל. ער איז בעקאַנט אַלס אויסגעצייכענטער טוריסט, באַרג-קלע- טערער און נאַטור ליבהאַבער. ער איז אויך אַ גלעצענדער רעדנער און דער- צעהלער. זיין אויג אָפּטערווירט דאָס געזעהנע אַזוייסיג און שילדערט דאס שפּעטער אויף אַ מייסטערשאַפּען אַזאָן. ער פּערמאַנט אין זיך פּיעל אַרטיזם, שוויטפיל, בעת ער רעדט און דער- צעהלט. ווען ער מאַהלט אייך מיט זיין פּאַנטישער בלומען-שפּראַך נאַטור ביל- דער, ווערט דער צוהערער פּשוט הים- נאַטירט און ס'דוכט זיך אייך, אַז איהר זעהט די בילדער לעבעדיג - אַזאָ קראַפט פּערמאַנט אייסוראָוויטש, דער יודישער בעזונדער פון דער נאָ- טור.

פאַרבערן און כעמישע וועשעריי

ווי בנעטא
BENETA
 פאַרבערן און כעמישע וועשעריי

(געגענאָבער דעם געוועלכע פון דער קאַפּעלשאַרניע)

אונטער דער ליטונג פון אַנאַבאַטאָנענט פון דער כעמישער אינדוסטריע - שלעך אין וואַרשאַ מיט לאַנג-יעריגער פּראַקטיק

ספּעציאַליטעט:

- 1) פאַרבען לויט מוסטערן,
- 2) דעפּשאַרען (פּאַרטיקולערען) סלעקען אַהן האַשען אויפ'ן אַרט,
- 3) כעמיש רייניגען און פּאַסאָנירען קאַפּעלשאַרניען,
- 4) וואַשען שטייפּע מענער-וועש מיט אַ יודישע אַפּטען שפּיגעל-גלאַנץ.

א גרופּע יודען פּאַהרען אין אַנאָ-וי- טאַמאַביל פון ירושלים קיין חיפה. פּלוצים הויבט זיך אַן אַ שטיקעריי, זאנט דער שאַפּער אויף העברעאיש, וואס די פּאַסאַזשירען האבען צו טהון: לייגען זיך אויף דעם באַדען, נישט אויסהייבען דעם קאַפּ א. א. ו. ווערט אַ טומעל. פרעגט מען איבער, חורט ער איבער זיין אינסטרוקציע, האַלט נישט אויס א יודענע און צעשרייט זיך:

- ווי געפּעלען זיי אייך? דאָ שיסט מען און זיי ליגט גישט אין קאַפּ קיין אנדערע זאך ווי צו רעדען העברעאיש, ווי נישט זיי מיינט מען, קרעכט אַנאַנדערע יודענע:

- צו מיין שוואַך האַרץ פּעהלט מיר נאָך א קייל אין קאַפּ.

פּרעליגענט, האט זיך פּונקט דעמוטל- בען סאַג געמאַכט דער מבול אין זא- וואַדיע, אין אַנשטאַט צו געהן אויף דער פּאַרלעזונג, איז דער עולם גע- לאַפען זעהן דאס בייזע וואונדער פון דער פּערפלייצונג.

דעם לעצטען פּרייטאָג און שבת זע- נען ווידער פּאַרנעקמען צוויי פּאַר- לעזונגען פון בעוואוסטען פּרעליגענט ב. אייסוראָוויטש, וועלכער איז בעקאַנט מיט זיין וואַנדערבאַרען ערצעהלען פון דער גרויסער וועלט און מענטשען, איבערהויפט פון די וואונדער-מעשה'ן לעך וועגען ווייטען מורח, זענען די איינציאָטאַרען דאָך געווען זיכער, אַז זיי וועלען מיט די פּאַרלעזונגען פון אייסוראָוויטשען, וועלכער איז שוין נישט געווען אין טשענסטאָכאָו א 6-7 יאהר, קלאַפען א רעקאָרד. מאַכט זיך מעשה שטן, אַז בעת עס דאָרף פּאַר- קומען די פּאַרלעזונג, קומען פּאַר די פּרובען פון לופּט פּערטיידינג און דער עולם קומט נישט.

וואס שייך צו זאָגען, עס געהט זיי נישט...

טהוט זיי אַ גמילת-חסד...

אויף אַגראַדאָוע 6 געמונט זיך אַ גמילת-חסד-קאַסע.

די פּערוואַלטונג פון דער דאָזיגער קאַסע בעשטעהט פון פּראַקטע יודען, האַנדווערקער און קליינענדלעך, וועל- כע האבען זיך געשטעלט פּאַר אַ ציפל צו קומען צו הילף אין דער איצטיגער שווערער צייט מיט הילואות דער בריי- טער געריקטער יודישער בעפּעלקע- רונג.

אַ דאָנק דער דאָזיגער גמילת-חסד- קאַסע האלטען זיך צענדליגער קליינ- הענדלעך און האַנדווערקער-משפּחות ביי זייערע ענויסטענצען, די גמילת-חסד-

רעדענדיג וועגען מעקסיקאַ, זאָגט דער חשוב'ער פּרעלעגענט, אַז דאס לאַנד פּערנעמט א שטח פון 760 טוי- זענד קוואַדראַט קילאָמעטער (5 און אַ האַלב מאָל אַזוי גרויס ווי פּוילען) מיט אַ בעפעלקערונג פון 16 מיליאָן מענ- שען. ס'געפּונען זיך דאָרט די גרעסטע און רייכסטע גרובען פון מעש, צינק, זילבער, בליי, גאַלד, נאַפּט, וואָס בלויז 25 פּראָצענט פון דעם אַלעם איז ערשט אויסגענוצט געוואָרען. פּערהאן פּלאַץ פאַר מיליאָנען עמיגראַנטען, וואס וואלטען געקאַנט זיך גוט איינאַררענען און עקספּלואַטירען די אַלע אַזרות, וועלכע געפונען זיך דאָרט אין אַזאַ שפּע. וואָס קומט דערפון אַרויס, אַז זי טויערן זענען פּערייגעלט אויף יובען שלעסער. דער לעבענס סטאַנדאַרד ביי

קאַסע איז זייער גאַנצע אַנהאַלטונג און גיט זיי די מעגליכקייט אַרויסצוגייען זייער פּרנסה בכבוד.

די פּאַרענענען אויף אַזעלכע הילואות זענען א סך מער ווי די קאַסע איז אומשטאַנד צו פּערייטלעך. זוכען זיי מיטלען צו פּערגרעסערען די הכנסות, און אלס איינס פון די מיטלען, אַרדנען זיי איין זונטאָ צום זעקסטען טונגה- ליכטעל אַ זעהר אינטערפּאַסאָנע אונ- טענענהומנג אין זאָל פון "כפּי" מיט אַ זעהר רייכען פּראָגראַם.

די בילעטען אויף דער אונטערנעה- מונג זענען זעהר ביליגע און די אַלע וועלכע דאַרפען א גמילת-חסד אָדער ווילען, אַז זייערע אַרימערע ברידער זאלען קאַנען בעקומען אַ גמילת-חסד, דאַרפען די דאָזיגע אונטערנעהמונג אונ- טערישטיצען.

רבותי, גיט דער גמילת-חסד-קאַסע א גמילת-חסד...

אַ צוקונפּטס-בילד...

אויפ'ן פּעראַנגענעם פּרייטאָג צו- נאַכטס צווישען 7-9 אָווענד איז אָנגע- זאגט געוואָרען אַ פרובע פון לופּט-פּע- רטיידינג. בעת די דאָזיגע פרובען הוו אָבער זיין אין דער גאַנצער שטאַדט פּינסטער און זאָגאַר די פּענסטער מווען פּערהאַנגען ווערען, אזוי, אַז עס זאָל זיין ממש ימש חושך.

אַזעלכע פרובען זענען שוין געמאַכט געווארען עטליכע מאָל און אויב אַלס די ערשטע צייטען האט זיך דער עולם בעצויגען צו די פרובען מיט א געווי- סער לייכטענע, האט ער דאס לעצ- טע מאָל זיך שוין בעצויגען ערנסט.

נאך א שטיק פאַר 7 אַ זייערע האבען די שפּאַצירענדע אין גאס געהאַלטען אין איין פרעגען, ווי שפּעט ס'איז, אין טאמער האט מען זיי געענטפּערט, אַז

געוואוסט, אַז די יודישע אַרבייטסלאָזע געצייטען כמעט גאַנטישט פון דער דאָ- זיגער אַקציע, האבען זיי פונדעסטווע- גען גערן געקויפט די בלימלעך, אַנ- אויסנאָהם איז געווען איין גביר'טע, וועלכע האט אין טשענסטאָכאָו עטלי- כע גרויסע הייזער, טראַגט א קאַראַקיי- לענעם מאַנטעל פאַר עטליכע טויזענד זלאָטעס, האט אויך א גרויס געשפּעט אין נייען מאַרק און ווען די זאַמלערין איז צו איהר צו מיט דער ביטע אריי- נצוואַרפען אַ פּאַר גראַשען פאַר די אַר- בייטסלאָזע, האט יענע, וועלכע האט שפּאַצירט מיט איהר טאַכטער, זיך אפּילו אויף איהר נישט אומגעקוקט און ווייטער געגאַנגען.

ביטערט די זאַמלערין אויף דער לייכטענע צענונג פון דער דאָזיגער גביר'טע, וועלכע האט איהר אפּילו נישט געשפּעט אביסעל אויפּעקראַמקייט און מיט א דאָזיגע גבירישען בימול אוועקגעמאַכט זיי נישט פון די אַרבייטס- לאָזע.

האַרט פאַר 7, זענען זיי אין גרויס פּאַניק אַנטלאָפען אַהיים.

ביז נישט לאנג האט מען נישט גע- גלויבט, אַז ס'וועט אויסברעכען אַ מלחמה, האט מען במילא די דאָזיגע פרובע פון לופּט-פּעריידינג געהאַל- טען פאַר א שפּילזעלע. לעצטענס אָבער, ווען די מלחמה געפּאַהר הפּנטט איבער אונזערע קעפּ און אַ ליאדע טאָג קען זי אַנטברעכען, ווערען די מענשען שוין ערנסטער, פּיהלענדיג די געפּאַהר, וואס אַזא מלחמה קאַן מיט זיך ברענ- גען.

כאַטש עס איז פּרייטאָג צו נאַכטס, בעת דער פּרובע פון לופּט-פּערייט- רונג, קיין שום ממשות'דיגע נישט פּאַרגעקומען, אָבער די בלויזע פּינס- טערישע האט אַננעיאַנט א פּח, איז געווארען א בהלה.

די מענשען האבען געזעהען א שטי- קעל בילד פון דער נאַהנטער צו- קונפּט...

דער זאַטער גלויבט נישט דעם הינגעריגען.

אינ'ס צווייטען בלימעל-פּערקויף פאַר דער הילף אַקציע לטובת אַרבייטסלאָזע, וועלכער איז פּאַרגעקומען פּעראַנגענעם וונטאָג האבען אַנטילל גענומען א גרע- סערע צאהל יודען. דערצעהלט מיר איין אַנטיילנעמערין פון דעם זאַמעל- טאָג פּאַלענדרעס:

עס איז א מערקווירדיגע זאך - דערצעהלט די זאַמלערין - פון וויינ- טער-הילף פאַר אַרבייטסלאָזע געניטען דאָך 99 פּאַרצענט קריסטליכע אַרביי- טער און דאך האט געטראַפּען, אַז א סך קריסטען האבען גישט געוואלט קויפען די בלימלעך און נישט געוואלט אריינצוואַרפען אין דער שוועק, דאַנגען האבען אַלע יודען, כאָטש זיי האבען

אזוי האט דערצעהלט די זאַמלערין, וועלכע איז אַנאַגעוועהענע היגע בעל- הבית'טע. איצט וויל איך פרעגען די זאַמלערין: ערשטענס - פאַרוואס איז זי נישט אין פּעס אויף די קריסטען, דערפאַר, וואס זיי האבען נישט גע- וואָלט געבען אויף דער הילפּט-אַקציע אינדערצייט, ווען דאס גאַנצע געזאָ- מעלע געלד געהט דירעקט פאַר זיי- ערע ברידער; צווייטענס - דאַרף זי נישט זיין בייז אויף דער יודישער בורזשיזיע, צי ווייסט זי דען נישט פון דעם אַלטען כּלל, אַז דער זאַטער גלויבט נישט דעם הונגעריגען?

לויטן.

עס איז אַ גמילת-חסד-קאַסע, וואס שייך צו זאָגען, עס געהט זיי נישט...

טהוט זיי אַ גמילת-חסד...

אויף אַגראַדאָוע 6 געמונט זיך אַ גמילת-חסד-קאַסע.

די פּערוואַלטונג פון דער דאָזיגער קאַסע בעשטעהט פון פּראַקטע יודען, האַנדווערקער און קליינענדלעך, וועל- כע האבען זיך געשטעלט פּאַר אַ ציפל צו קומען צו הילף אין דער איצטיגער שווערער צייט מיט הילואות דער בריי- טער געריקטער יודישער בעפּעלקע- רונג.

אַ דאָנק דער דאָזיגער גמילת-חסד- קאַסע האלטען זיך צענדליגער קליינ- הענדלעך און האַנדווערקער-משפּחות ביי זייערע ענויסטענצען, די גמילת-חסד-

פּרעליגענט, האט זיך פּונקט דעמוטל- בען סאַג געמאַכט דער מבול אין זא- וואַדיע, אין אַנשטאַט צו געהן אויף דער פּאַרלעזונג, איז דער עולם גע- לאַפען זעהן דאס בייזע וואונדער פון דער פּערפלייצונג.

דעם לעצטען פּרייטאָג און שבת זע- נען ווידער פּאַרנעקמען צוויי פּאַר- לעזונגען פון בעוואוסטען פּרעליגענט ב. אייסוראָוויטש, וועלכער איז בעקאַנט מיט זיין וואַנדערבאַרען ערצעהלען פון דער גרויסער וועלט און מענטשען, איבערהויפט פון די וואונדער-מעשה'ן לעך וועגען ווייטען מורח, זענען די איינציאָטאַרען דאָך געווען זיכער, אַז זיי וועלען מיט די פּאַרלעזונגען פון אייסוראָוויטשען, וועלכער איז שוין נישט געווען אין טשענסטאָכאָו א 6-7 יאהר, קלאַפען א רעקאָרד. מאַכט זיך מעשה שטן, אַז בעת עס דאָרף פּאַר- קומען די פּאַרלעזונג, קומען פּאַר די פּרובען פון לופּט פּערטיידינג און דער עולם קומט נישט.

וואס שייך צו זאָגען, עס געהט זיי נישט...

טהוט זיי אַ גמילת-חסד...

אויף אַגראַדאָוע 6 געמונט זיך אַ גמילת-חסד-קאַסע.

די פּערוואַלטונג פון דער דאָזיגער קאַסע בעשטעהט פון פּראַקטע יודען, האַנדווערקער און קליינענדלעך, וועל- כע האבען זיך געשטעלט פּאַר אַ ציפל צו קומען צו הילף אין דער איצטיגער שווערער צייט מיט הילואות דער בריי- טער געריקטער יודישער בעפּעלקע- רונג.

אַ דאָנק דער דאָזיגער גמילת-חסד- קאַסע האלטען זיך צענדליגער קליינ- הענדלעך און האַנדווערקער-משפּחות ביי זייערע ענויסטענצען, די גמילת-חסד-

פּרעליגענט, האט זיך פּונקט דעמוטל- בען סאַג געמאַכט דער מבול אין זא- וואַדיע, אין אַנשטאַט צו געהן אויף דער פּאַרלעזונג, איז דער עולם גע- לאַפען זעהן דאס בייזע וואונדער פון דער פּערפלייצונג.

דעם לעצטען פּרייטאָג און שבת זע- נען ווידער פּאַרנעקמען צוויי פּאַר- לעזונגען פון בעוואוסטען פּרעליגענט ב. אייסוראָוויטש, וועלכער איז בעקאַנט מיט זיין וואַנדערבאַרען ערצעהלען פון דער גרויסער וועלט און מענטשען, איבערהויפט פון די וואונדער-מעשה'ן לעך וועגען ווייטען מורח, זענען די איינציאָטאַרען דאָך געווען זיכער, אַז זיי וועלען מיט די פּאַרלעזונגען פון אייסוראָוויטשען, וועלכער איז שוין נישט געווען אין טשענסטאָכאָו א 6-7 יאהר, קלאַפען א רעקאָרד. מאַכט זיך מעשה שטן, אַז בעת עס דאָרף פּאַר- קומען די פּאַרלעזונג, קומען פּאַר די פּרובען פון לופּט פּערטיידינג און דער עולם קומט נישט.

וואס שייך צו זאָגען, עס געהט זיי נישט...

טהוט זיי אַ גמילת-חסד...

אויף אַגראַדאָוע 6 געמונט זיך אַ גמילת-חסד-קאַסע.

די פּערוואַלטונג פון דער דאָזיגער קאַסע בעשטעהט פון פּראַקטע יודען, האַנדווערקער און קליינענדלעך, וועל- כע האבען זיך געשטעלט פּאַר אַ ציפל צו קומען צו הילף אין דער איצטיגער שווערער צייט מיט הילואות דער בריי- טער געריקטער יודישער בעפּעלקע- רונג.

אַ דאָנק דער דאָזיגער גמילת-חסד- קאַסע האלטען זיך צענדליגער קליינ- הענדלעך און האַנדווערקער-משפּחות ביי זייערע ענויסטענצען, די גמילת-חסד-

א גרופּע יודען פּאַהרען אין אַנאָ-וי- טאַמאַביל פון ירושלים קיין חיפה. פּלוצים הויבט זיך אַן אַ שטיקעריי, זאנט דער שאַפּער אויף העברעאיש, וואס די פּאַסאַזשירען האבען צו טהון: לייגען זיך אויף דעם באַדען, נישט אויסהייבען דעם קאַפּ א. א. ו. ווערט אַ טומעל. פרעגט מען איבער, חורט ער איבער זיין אינסטרוקציע, האַלט נישט אויס א יודענע און צעשרייט זיך:

- ווי געפּעלען זיי אייך? דאָ שיסט מען און זיי ליגט גישט אין קאַפּ קיין אנדערע זאך ווי צו רעדען העברעאיש, ווי נישט זיי מיינט מען, קרעכט אַנאַנדערע יודענע:

- צו מיין שוואַך האַרץ פּעהלט מיר נאָך א קייל אין קאַפּ.

קהלות-צוואמענפאהר פון דער קעלצער וואַיעווארזשווא אין טשעסלאכאו

אין צוואמענפאהר דערמיט, וואס דער 1 יאנואר 1937 געהט אריין אין קראפט דאס גייע שחיטה געזעץ און די אויפגעפירונג פון דער מאכט ווי אמשנעלסטע צונויפגעשטעלען דעם ביזנעס אומ'ן קונפטיגען יאהר, ווערט לויט דער איניציאטיוו פון דער היגער קהלה פערזענלעכע פארקומען א צווא- מענפאהר פון קהלות-פארשטעהער פון דער קעלצער וואַיעווארזשווא.

25-יעהריגע יובל פון ת"ת מחזיקי-הדת

ווער ווייסט דאס נישט וועגען די גרויסע לייסטונגען פון דער ת"ת מחזיקי-קהל פאר קרוב 400 פון די ארומ- סט קינדער פון אונזער שטאָט. דער מחזיקי הדת פיהרע שוין זיין טעטיגקייט 25 יאהר און זינט דעם קרי- זיס מאטערס ויך די דאזיגע אינסטי- טוציע פאר איהר מאטעריעלען קיום. און זאל דא געזאגט ווערען אויפ'ן אד- רעס פון דער היגער יודישער בעפעל- קערונג, וועלכע שאפט נישט אָב ווי געהעריג די דאזיגע אנשטרענגונג פון דער מחזיקי-הדת און אונזערע יודען וועלען נערן אונטערשיטענע פערשידענע משאלחים, וועלכע קומען צו פאהרען פון בעקאנטע און אונבעקאנטע ישיבות שטיצען אָבער נישט ווי געהעריג דעם מחזיקי-הדת אויפ'ן אָרט וואו מען קאָן זיך איבערצייגען אין איהר ארבייט און אויסטהון.

יחריים, וועלכע האבען זיך איבער- געגען דער דאזיגער ארבייט קומט אויס צו שלעפען אויף זיך די גאנצע לאַסט, דאָ איז אָבער נויטיג די אונ- טערשטיצונג פון א רבים פון דער גאנ- צער טשעסלאכאווער יודישער בעפעל- קהלה פערזענלעכע פארקומען א צווא- מענפאהר פון קהלות-פארשטעהער פון דער קעלצער וואַיעווארזשווא.

דער חנוכה-אָווענד פון דער שולע א. נ. פון זאָפּיאַ וויינשטאָק.

צום אָנציענדען דאס ערשטע חנוכה- לייכטעל, דינסטאָג אָווענד, איז אין זאל פון די פייערלעכער איינגעארדענט גע- וואָרען דורך דער לייטונג פון דער הי- גער יודישער קאָעוואָרדענע שולע א. נ. פון זאָפּיאַ. וויינשטאָק אַ חנוכה-אָווענד פערבינדען מיט אַנאָויפטריט פון די שילער און שילערניס פון אלע קלאָסען. די פאַרשטעלונג עפענט דער קליינ- שטיקער קאָנפערענציער ראָמוש גרע- בינער, שילער פון 1-טען קלאָס, אָנגע- טהון אין אַ פּיין, עלענאנט צוגעשניטע- נעם פראַק. און צילינדער, וועלכער זאנט פאַר יעדען נומער.

דאס לעבעדיגע בילד, "חנוכה" אויס- געפיהרט דורך די פּרעפּעל-קינדער איז געווען נישט שלעכט. אויך דער גע- זאָגט נומער צום בילד, "זאָלען מיר זיך אלע פּרעהען" איז געווען שטימונג- פול.

דאס סצענישע בילד, "חנוכה" איז אין אלגעמיין געגעבען געוואָרען זעהר גוט. דער אינהאַלט, אין וועלכען ס'האַט געוואָלט זיין דער סינטעז פון עבר און געגענווארט איז אביסל בלעס און צושוואמען. אינ'ם בילד, וואו ס'האַבען אַנטוויקעלט נומערן די שילער: נוסבויס הינדע, ווינריב יאדווא, בערקאוויטש וויטעק, שיליס מרדכי, פראשקעוויטש יערויק און פּרעסנער מאנושיא - האבען זיך אויסגעצייכענט נוסבויס הינדע, וועלכע האט אַרויסגעוויזען די ערנסט און פּרעשטענדיש, ווי אויך בערקאוויטש וויטעק, וועלכער האָט זיך גוט און פריי געהאַלטען אויף דער ביהנע.

דאס קליינע לייכטעלע, דעקלא- מאציע, געזאגט דורכ'ן שילער פון דער 6 קלאס, מיטעלע לעווענהאָף, איז גע- ווען גוט און דיטליך אַקצענטירט. דער דראַמאַטישער דורך די שילערניס: קאָנן געניא, יאדווא לאַנדוי און מיטעלמאַן רעניא איז געווען איינדרוקספול. בלויז דאס בענוצען זיך מיט'ן אויסדרוק "פּענאַ", איז נישט געווען אויפ'ן אָרט. די לייטונג האט גערארט פּרעשטעהן, דאס קליינע לייכטעלע, דעקלא- מאציע, געזאגט דורכ'ן שילער פון דער 6 קלאס, מיטעלע לעווענהאָף, איז גע- ווען גוט און דיטליך אַקצענטירט.

דער דראַמאַטישער דורך די שילערניס: קאָנן געניא, יאדווא לאַנדוי און מיטעלמאַן רעניא איז געווען איינדרוקספול. בלויז דאס בענוצען זיך מיט'ן אויסדרוק "פּענאַ", איז נישט געווען אויפ'ן אָרט. די לייטונג האט גערארט פּרעשטעהן, דאס קליינע לייכטעלע, דעקלא- מאציע, געזאגט דורכ'ן שילער פון דער 6 קלאס, מיטעלע לעווענהאָף, איז גע- ווען גוט און דיטליך אַקצענטירט. דער דראַמאַטישער דורך די שילערניס: קאָנן געניא, יאדווא לאַנדוי און מיטעלמאַן רעניא איז געווען איינדרוקספול. בלויז דאס בענוצען זיך מיט'ן אויסדרוק "פּענאַ", איז נישט געווען אויפ'ן אָרט. די לייטונג האט גערארט פּרעשטעהן, דאס קליינע לייכטעלע, דעקלא- מאציע, געזאגט דורכ'ן שילער פון דער 6 קלאס, מיטעלע לעווענהאָף, איז גע- ווען גוט און דיטליך אַקצענטירט.

Recepta oświeceniowa N. 4. By wasze oświecenie było tanie i obfite, używajcie Osramówek. Słuszając żarówkę na właściwe napięcie, uzyskacie wydajność świetlną zaznaczoną na trzonku przy gwarantowanym zużyciu prądu w watach. Zaślepiając stare żarówki Osramówkami, słuszając w kuchni żarówki na 65 W.

רויב-אָנפאַל אין מיטען שטאָדט.

דער קאסירער פון, צענטראלא האַנד- לאַווא" איז פרייטאָג א זיינער 5 30 אָווענד, אַדורכגעפירט פאר'ן הויז נומער 9 אויף קאלישער גאַס, בעפאלען געוואָרען דורך 2 אונטערקאנטע פּרעשו- ין, וועלכע האָבען איהם געוואָלט ארויסרייסען דעם פּאַקעט געלד, וועל- כען ער האט געהאַלטען אונטער'ן אָרעם. דער בעפאלענער האט געמאכט גרויסע געוואלדען, רופענדיג הילף. די אָנפאלער האבען זיך דערשראָקען און צעמלאָפען אין הויף אריין און ארויס דורכ'ן פּלאַט, וועלכען זיי האבען פון פריהער אויס איינגעבראַכען.

דעוולטאט פון דער גאַסען-זאַמלונג לטובת די אַרבייטסלאָזע.

די זונטאָג'דיגע גאַסען-זאַמלונג לטובת די אַרבייטסלאָזע אויף ווינטער הילף האט אין רעזולטאַט געגעבען 899 66 זלאָטעס. פון 6 פאַרגעזעהענע זאַמלונגען, יע- דען חורש, איז דאס געוועזען די צוויי- סע זאַמלונג, איינגעארדענט דורכ'ן שטאַדטישען קאָמיטעט אויף ווינטער- הילף לטובת די אַרבייטסלאָזע אין טשעסלאַכאו. די ערשטע זאַמלונג דעם 8 נאָוועמבער האט געברענגט 1391.46 זלאָטעס.

מיר לאַדנען אייך איין! מיטוואָך, דעם 16 טען ד. ה. 8 א זיינער פריה קומען פאַר אין צווייטען ציימער פון שטאַדטישען געריכט די צום צווייטען מאל פּרעהאַנדלונגען ווענען עקסמיטיע פּראָצעס, וואס ה' אברהם גאַנוואו, דער חברה קדושה מאָן האט אָנגעקלאָגט די חברה-קדושה נאָר דער- פאַר ווייל זיי ערלויבען דאָרט דער געזעלשאַפט, "תומכי עניים" יעדען שבת צו צוטיילען ד. פאַרציעס פאַר די פע- טעצען.

היזת, ווי דער פּראָצעס איז זעהר כאַראַקטעריסטיש און וועט האבען זעהר וויכטיגע מאָמענטען וויילען מיר, אז די יודישע בעפעלקערונג זאל בייזאָווענען די געריכטס פּרעהאַנדלונג.

ווידער אַ בלוטיגע, זאַנאַמטע.

פּערג, שבת איז פאַרגעקומען א פּער- וויילונג אין דאָרף טשארנאָזשיל ביים פּויער יודען שטעטשעניסקי. עס איז אויסגעבראַכען א געשלעג צווישען די שקצים: סטעפאַן לזשאַק און סטאַניס- לאַוו קלימטשא. לזשאַק, וועלכער האט בעקומען אָרנסליך צומימיט האט ארויסגעכאַפט א רעוואָלוציער און אויס- געשעסען, טרעפּענדיג קלימטשאַן אין האַלו.

זיין צושטאַנד איז א געפּעהרליכער, דער שיסער איז געווארען אַרעסטירט.

אין געגענטער פון דער פרוי זיך געשאַסען אין האַפּ אריין.

דער לעהרער הענריק שווערשטיג- סקי 22 יאהר אַלט אין דאָרף קושניצא ליגאוסקא, האט אין געגענווארט פון זיין פּראַי פּלוצלינג אַרויסגענומען פון טאַש דעם רעוואָלוציער, מיט איהם מאַ- ניפּולירט, זאָגענדיג: "דו ווייסט, מיין ווייבעל, איך געה גיך דערשיסען" און האט גענומען דעם רעוואָלוציער, צוגע- לייגט צו זיין קאַפּ און אויסגעשאַסען. מען האט איהם געברענגט אין וויילע- נער שפיטאַל, וואו ער איז נאָך אַנ- פּאַרציע געשטאַרבּען.

די סיבה פון זעלבסטמאָרד איז נישט בעוואוסט. ער איז געווען 6 חדשים נאָך דער חתונה.

געוויינליכע פּאָלע באַם- בע אין טרוסקאַלאַס.

דעם 10 טען ערפרייטן ה. האט די גרעניץ וואָך אינ'ם בנין איינעם פון די טרוסקאַלאַסער איינזאָווענער געמוענע א גרויסע באַמבע, אָנגעפולט מיט א רעט- זעלהאפּטער סובסטאַנץ. די אויפזיכטס מאכט האט אונטער- נומען אַנציערטישע אויפפאַרשונג, פּרי- פעסטצושטעלען די פּערוואָן פון אַטע- סעטער, וואס בעהאַלט די באַמבע אין א פּרעמדען שטאַל. שטיצענדיג זיך אויפ'ן קאָליר פון די שמאַצעס, אין וועלכע די באַמבע איז געוועזען איינ- געוויקעלט, האט די אויפזיכטס-מאכט ארעסטירט א געוויסען פּיאָטר לאַפּעטאַ, א מיטגליד פון דער ענדעקישער פּאַרטיי, ביי וועלכען זענען פעסטגעשטעלט געווארען לאַטעס פון דער זעלבער סחורה, אין וועלכער ס'איז געוועזען ארומגעפאַקט די באַמבע.

דאס קרייז געריכט, וואו ס'איז פאַר- געקומען דער פּראָצעס געגען לאַפּעטאַן, האט זיך נישט געשטיצט אויף דער עהנליכקייט פון דער סחורה און דעם אָנגעקלאָגטען פרייגעשפּראַכען.

אַ גראַנדיעזער חנוכה-אָווענד אין זאַל פון "מכבי".

די חנוכה-אָווענדען, וואס ווערען איינגעארדענט דורך דער איניציאטיוו פון דער גמילת חסד-קאָסע, אָרגאַניזירט צייכענען זיך שטענדיג אויס מיט זייער רייכען פּראָגראַם אזוי, אז די גרויסע צאָהל בעזוכער געהן אוועק זעהר צו- פרידען. אויף היינטיגער חנוכה האט די גמילת- חסד-קאָסע בעשלאסען איינצואַרדנען א גראַנדיעזען חנוכה-אָווענד מיט אַנאָויס- געצייכענטען רייכען פּראָגראַם וואס וועט זיין אַנאָויבעראַשונג פאַר אלע בעזוכער. נעמענדיג אין אַכט, אז די גאנצע הכנסה איז בעשטימט אויף הלואות פאַר אַרבעט קליינהענדלעך און בעל-מלאכות איז מעהר ווי זיכער, אָן דער דאזיגער אָווענד וועט געקריינט ווערען מיט'ן גרעסטען ערפּאָל.

ליכטיגען.

א גייעס איז געווען פאר'ן יודישען טעאָטער-עולם דאס פונקטליכע אָנהיי- בען, צו וועלכען מען איז גאַרנישט צוגעוואוינט. אז מען אפּשירט אויף האַלב 9 אָווענד, טראכט א יוד, אָן מן התסם מיינט מען אודאי 9 און קו- מען דארף מען ערשט האַלב 10. דע- ריבער האבען די יעניגע, וואס טראכ- טען אזוי, געמוזט נעביך צווארטען ביז דער פּויער. ס'איז אויך ווערט צו בעגריסען די איניציאטיוו פון דער דירעקציע, וועל- כע האט - נישט געקוקט אויף די גרויסע אויסגאבע און שוועריגקייטען- בעווייליגט צו בלייבען דאָ נאָך צוויי טעג און דערמיט געגעבען א שאנס און מעגליכקייט די יעניגע, וועלכע האבען נישט געקענט זעהען די ריווע אומפיהרונג פון "יאָשע קאַלבי". ווען מ'נעהט ארויס פון דער פּאַר- שטעלונג פיהלט זיך יעדער שטאַל, וואס דאס יודישע פּאַלק פּערמאַנט אַוועלכע דיכטער ווי ס'איז י. י. זינגער, אַוועלכע רעזשיסערען ווי ס'איז מאָריס שוואַרץ, אַוועלכע ערשטקלאַסיגע ארטיסטישע כחות ווי ס'איז דער אוי- בענדערמאנטער אַנאָמבּל. אזא אייראָפּעאישע אויפפיהרונג גע- דענקט מען יאהרען לאַנג. מ. קריפּמאַן.

יָאָשע קאַלבי

טער-ראָלען, האט אלס מאיר'ל, רב פון ביאַלאָגורע, געשאַפען א הערליכען כאַ- ראַקטער-טיפּ. דניאל שאַפיראַ-איז אין זיינע ראָלען געווען אויסגעצייכענט. גאַטאַליאַ ליפּמאַן-אלס די ניצעווער סיקערין-האַט געשאַפען דאס, וואס מ'האַט פון איהר ערוואַרט אלס א נוסע ארטיסטין. עני ליטאַן-אַלס סערעלע, האט געשפּילעט מיט פּרעשטענדיש און געוואוינט, וואס זי דאַרף ווין. משה ליפּמאַן-האַט אלע זיינע ראָלען אויס- געפיהרט ווי געהעריג. אויך די איב- ריגע ארטיסטען, ווי: העלענע גאַטליב, שלמה קאַהן, קלמן גוטמאַן, יצחק אינ- ווענטאזש, יעסע האכבערג, משה שטראַ- סער, משה פיינשטיין, שאול פרוכטער, גאַל לאַפּטאַ, יצחק פיינמאַן מענדיל וויטלין, שלמה בראַמסאַן, מרדכי גאַר- מאַן א. א. אַנד. זענען געווען גוט איינ- שטודירט און צוגעהאַלטען צום ערפּאָל פון דער זאַך. די דעקאָראַציעס, ליכט - עפעקטען, רעפּלעקטירען טענען און הערליכע מו- אָן רעש. אָהן סאַראַראַם, ווי מען פּלעגט עס אָפּט זעהן ביי אַנדערע, האַ- בען זיך די 26 בילדער געטוישט בליך- שנעל, וואס האט אויף אלעמען גע- מאכט א גוטען איינדרוק, ספעציעל, ווען מ'נעמט אין אַכט די טעכנישע שוועריגקייטען, וואס די לייטונג האט געהאַט צויליעב די בעגרעניצעטע מעג- ליכקייטען.

אויסער געזענליכע באיקאט-געוואלד- טהאטען אין וויעלן.

דאס, וואס האט געהאט אן אַהאַרט
בערן מיטוואךדיגען יאהר-מאָרק אין
אין וויעלן נאָך נישט געוועזן.
גאנצע מחנות נארא-שקצים, וויעלן-
גער און פרעמדע, האבען זיך געלאָזט
איבער דער שטאָרט, צוטיילענדיג זיך
אויף גרופען און וואָ אַ יודיש געוועלב
אזוי עס געוואָרען בעלאַגערט און נישט
נאָר, וואס זיי האבען קיין קריסטליכע
קונים נישט אריינגעלאָזט, נאָר זיי זע-
נען אַריינגעדרינגען אינעוועניג געמיי-
לענדיג די קונים צו פערלאָזען די גע-
וועלכער און דערביי אַנגעמוסט וואָס
זיי קויפּען ביי זשידעס.
אזוי האט אַנגעהאלטען א גאנצען
פארמיטאָג, יודען האבען געהאט אונ-
געווערשע היזקות און פערדרוס, אַרום
1 א זיינער זענען מיטמאָל די כולגע-
נעס אונטעקעקומען און ווי מיר דער-
וויפּען זיך, אזוי עס געשעהן אַ דאנק

משה גאַנוואָ פער'משפט אויף 6 חרשים תפיסה פאַר בעפאַלען יהושיע סלאַמיניקיץ

אינטערעסאַנטער פּראָצעס אין קרייז-געריכט.

דאס קרייז-געריכט האט בעטראכט
דעם פּראָצעס פון די ברידער משה און
הירשל גאַנוואָ פאר צושלאַגען דעם
ה' יהושיע סלאַמיניקיץ.
משה גאַנוואָ האט ערקלערט, אז
דעם 30 מאי האט ער צוזאמען מיט
זיין שוועסטער, ברודער און פרוי זיך
אומגעקעהרט פון קינאָ, דער ברודער
מיט דער שוועסטער זענען געגאנגען
הינטער איהם, ביים רוג נייצער מאַרק
און אלע האבען זיי געטרעפּען סלאַמי-
ניקיץ און דאמאלס איז ער צו איהם
צוגעגאנגען און געפרעגט, פארוואס ער
לאָזט נישט צו-רוה זיין שוועסטער
אזוי איז אויך ער פּעיס געשעהן, אז ביי דעם
זענען אומגעפאלען אויף דער ערד.
איהם צו הילף איז געקומען זיין ברו-
דער, הירשל און צוויי פּאליציאנטען.
פאר דער אַוואָסורער האט משה גאַנוואָ
צוזאמען מיט סלאַמיניקיץ בעפאַהלט
צו 3 זלאָטעס, סלאַמיניקיץ האט ער
אבער נישט געשלאגען.
דער אַוואָקלאַטער הירשל זאגט, אז
סלאַמיניקיץ האט נישט געוואלט אימקעה-
רען זיין שוועסטער 105 זל, דערנאָך
האט ער זיי אַבעקעקען דורכ'ן ברודער
און פון דאמאלס אָן האבען זיך אָנגע-
היבען די סכסוכים, ער האט אמילו
אַנגעקלאַגט די שוועסטער, אז זי האט
איהם געוואלט אויסברענגען די אויגען.
גאר אַנדערש שפּעלט פאר די לאַגע
דער בעפּוילערער סלאַמיניקיץ.
ער האט שטאַצירט מיט זיין חבר,
ווען ער האט פּלוצים דעהערט הינטער
זיך א פּערדעכטיגען גערויש, ער האט

דעריבער צוגעאיילט דעם שריט און
פ'אזי צוריק שטיל געווארען. ווען ער
האט זיך אבער געמוגען אויפ'ן רוג
נייעם מאַרק און אלע איז פּלוצים פון
הינטער דער מוער ארויס משה גאַנוואָ,
זיין ברודער הירשל, זיין פרוי און
שוועסטער. היות ווי משה גאַנוואָ האט
אַראַבענומען די ברילען האב איך זיך
אַריענטירט אין וואס ס'האנדעלט זיך
און אויך איך האב אַראַבענומען די
ברילען. משה גאַנוואָ האט מיר דאן
דערלאַנגט א זעץ אין ברוסט קאַסטען,
פון וועלכען איך בין מיט א וועהשאַג-
ליכען קרעכץ אומגעפאלען. אויף מיר
איז דאן אַרויסגעפאלען משה גאַנוואָ
און זיין ברודער האט מיך געטרעטען
מיט די פיס. אַך האב דערפיהלט א
צובראַכענעם ביין. מ'האט מיך דעריבער
אַבעפיהרט מיט א דאַרזשקע אין
קאַמיסאריאט אריין. זיי האבען צו מיר
א סענה צוליב זייער שוועסטער פּעריל,
וועלכע האט זיך מיר אַנגעוואָרפּען.
דאס געריכט האט דעריבער בלויו
משה גאַנוואָ'ן פער'משפט אויף 6 חרשים
תפיסה, מיט אַבלעגען פון אויספיהרען
די שטראַף. אויך איז צוגעשפּעט געוואָ-
רען די ציוויל-תביעה אין דער הויך
פון 180 זלאָטעס.

די דערמאנטע משה, הירשל און
פּעריל גאַנוואָ, זענען קינדער פון ה'
אַברהם גאַנוואָ, וועלכער האט זיך
לפּצטענס בעריהמט געמאכט מיט'ן
עקסמיטיע פּראָצעס געגען דער חברה-
קייט און „תומכי עניים“.

פרייגעשפּראַכען דעם פּעלדער פון
שטאָדטישען שענס-הויז צעקיעראָ.
אין מערץ מ.י. האט דאס טעטענסט-
כאַווער קרייז-געריכט בעטראכט דעם
פּראָצעס פון פּעלדער פון שטאָדטישען
שענס-הויז סאַטורנין צעקיעראָ, וועלכער
איז געווען בעשולדיגט אין נעמען לאַ-
פּווקעס פון קצבים און ארויסלאָזען פון
שענס-הויז קראַנק מלייש.
דאס געריכט האט דאמאלס אנער-
קענט צעקיעראָ'ס שולד פאר פעסטע-
שטעלט און איהם פער'משפט אויף 1
יאהר תפיסה, א העלפט שטראַף איז
איהם געשענקט געווארען אויפ'ן סך
פון דער אַגענסטעיע און דאס אויספיה-
רען די אַנדערע העלפט איז אַנגעקענט
געווארען אויף עטליכע יאהר.
צעקיעראָ האט געגען דעם דאָזיגען
אויטיל אַפּעלירט צום וואַרשאַווער
אַפּעלאַציע-געריכט, וואו דער פּראָצעס
איז נאכמאל בעטראכט געווארען. דאס
אַפּעלאַציע-געריכט האט אנערקענט, אז
צעקיעראָ איז געפאלען א קרבן פון
אינטריגעס מצד אומצופרידענע קצבים.

פון 3. א. א. פ. „התאחדות“.
עס ווערען איינגעקארדעט אין דער
פּאַרטייערע וואָך רעפּעראַטען אויף
פּערשידענע אַקטועלע פּאליטישע און
וויסנשאַפּטליכע טעמעס.
די ערעפּונג קומט פאַר פּרייטאָג
דעם 11 ד. ה. 8 אָווענד אין אייגענעם
לאַקאַל וואַרשאַווער 21, רעפּעריירען
וועט ה' פּראָפ. יצחק לאָווער א. ד. ט.
די מכבים פון היינט (15 יאהר כבוש
העמק).
מאַרגען שבת 4 נ. מ. קומט פאַר א
חברים שמועס. עס איז עטטיג אין דער
פּאַרטייערע לעזע-וואָל יעדען טאג פון
7-10 אָווענד.
דער סעקרעטאַריאַט נעמט אָן אלע
מאג פון 8-30 ביז 10 אָווענד איינ-
שרייבונגען אויף העברעאישע לעקציעס.
די לעקציעס וועלען געפיהרט ווערען
דורכ'ן ה' שפּער. דער אַפּעלאַל איז אַ
מינימאַלער.

וויעלן!
דער עס וויל, אז זיין ניייה-מאַשינע
זאָל גוט ניהען מיט א גאַראַנטיע אויף עטליכע
יאהר, זאָל זי אַדעקעגען איינצופּערערען אין
ווערקשטעל אויף קרולעווסקא 3 (ביי דער
פּאַסט) פון מעכאַניקער מאַשינע-ספּעצ-
יאַליסט, ראַפּינאַוויטש, וועלכער האָט
הינטער זיך אַ לאַנגיערטיגע פּראַקטיק אין אויסלאַנד.
געזענעס די אַרעס קרולעווסקא 3.

דאָס פּונאַנדערט'לען די אויסציי- נונגען און דיפּלאַמען פאַר'ן שענ- סטען שוי-פענסטער.

זונטאג נאכמיטאג איז אין לאַקאַל
פון פּוילישען סוחרים-פּעראַיין פּאַרעק-
מען דאס פּייערליכע פּונאַנדערט'לען
פון אויסציינונגען און אנערקענונגס-
דיפּלאַמען פאַר'ן שענסטען שוי-פענסטער
בערן קאַנקורס, וואס איז אַרגאַניזירט
געווארען אין אונזער שטאָרט דורך דער
האַנדעלס-קאַמער אין סאַסנאָוויץ.
דעם פּאַרויץ האט געפיהרט דער
ראַטמאַן פון דער האַנדעלס-קאַמער יעזשי
כאַלעוויצקי. ביים פרעזידיום טיש זענען
געוועזען: דער פּאַרויזער פון קאַנקורס-
געריכט אינזש. יאַניצקי, אינזש. מור
און ז. רושקוויסקי.
אין נאַמען פון דער האַנדעלס-קאַמער
האט ראַטמאַן י. כאַלעוויצקי געדאַנקט
די אַנפּילענעמען פון ערשטען קאַנקורס
אין אונזער שטאָרט אויפ'ן שענסטען
שוי-פענסטער און דערהויבען די בעדיי-
טענדע עסטעטישע ווערט און פּראָפּא-
גאַנדע פון מוסטערהאַפט איינגעקארדע-
טען שוי-פענסטער. ראַטמ. כאַלעוויצקי
זאָגט, אז ס'קומט אַנערקענונג דער
סאַסנאָווער האַנדעלס-קאַמער פאר דער
דאָזיגער אינציאַטיוו און ס'איז פּדאי
אונטערצושטרייכען, אז אין פּערגלייך
מיט אַנדערע שטעט פון דער קעלצער
וואַעוואָודווטווע, האט דער טעטענסט-
כאַווער קאַנקורס געגעבען ווער גוטע
רעזולטאַטען. אלס ביישפּיל האט ער
דערמאנט די רעזולטאַטען פון עהנליכע
קאַנקורסען אין פּערשידענע שטעט.
אזוי האבען אין סאַסנאָוויץ אַנפּילענע-
מען אינ'ס קאַנקורס 22 פּירמעס, אבער
קיין איינע פון זיי האט נישט בעקומען
דעם ערשטען פּריז, אין בענדין האבען
זיך צום קאַנקורס געשטעלט 11 פּירמעס,
אין קעלץ - 14, אין טעטענסטאכאוו-17,
פון וועלכע איינע האט בעקומען דעם
ערשטען פּריז און 4 האבען צונלייך
בעקומען דעם 2-טען פּריז.

דאן איז פּאַרגעקומען דאס פּונאַנדער-
ט'לען די פּריזען און אויסציינונגען.
דעם ערשטען פּריז האט בעקומען די
פּירמע י. כאַלעוויצקי, 2-טע - די פּיר-
מע: מ. קרויווע, עלעקטראָווייע, גאַ-
כּוואַסקאַ, קאַרווינסקי, אַנערקענונגס-
בריעף: ש. קרויסקאַפּף, א. שפּיגעלמאַן,
י. זשאַנשינסקי, א. ליבראַוויטש, קרוי-
שנינסקאַ, יאַנקוואַסקי, אויסערדעם האבען
בעקומען דאַנק בריעף פּאַלגענדע פּיר-
מע: מאַקאַ קאַוואַ, יאַסוושעמבסקי,
אינדיאַ טעע, מיכאַלעוויטש און „מיד-
לאַרינאַ“.
אלס דערגעצונג צום קאַנקורס זענען
געווען די פּריזען פון דער עלעקטראָו-
ניע, וועלכע זענען דורך איהר אַנער-
קענט געווארען פאַר'ן ראַציאָנעלסטען
בעליכטען די פענסטער, דעם ערשטען
פּריז - 2 רעפּלעקטאַרען איז אַנערקענט
געווארען דער פּירמע כאַלעוויצקי, 2-טער
פּריז - אַנ'פּלעקטירטע אויוועלע - י.
גראַכּוואַסקאַ, 3 טער פּריז - א רעפּלעק-
טאָר - דער פּירמע קרויווע.

פּער'משפט אַנ'איינברעכער און אַ פּאַסערין.

אין דער נאַכט אויפ'ן 21 שערפּיען
איז אויסגעפיהרט געווארען אַנ'איינברוך
אין דער וואוינונג פונ'ם סעקרעטאַר פון

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 25-יעהריגען יובל פון דער תלמוד-תורה
„מחזיקי הדת“

חנוכה=אויבענד

ווערט איינגעארדענט
א פּייערליכער
אין דער שטאָרט = שוהל זונטאָג פ'י ויגש
ה' חנוכה 5 א זייגער אָווענד.

דער פּראָגראַם פון חנוכה אָווענד וועט זיין זעהר א רייכער און ביי דער בע-
טייליגונג פון שטאָרט-חן כאַלעוואָ און מוזיק ס'וועלען אויך ווערען געהאַל-
טען רעפּעראַטען מענינא דיומא פון בעוואוסטע רעדנער, אויך פון די תלמי-
דים פון דער תלמוד-תורה און דער 8-יעהריגער אברהם מיטעלמאַן וועט
אויספיהרען אַ קאַנצערט-טייל אויף פּידעל ביי דער בעגלייטונג פון ה' ש. אַמאַן.

סעזאַן = אויספּערקויף

פון וואָך און זיידענ-שטאָף
אויך אַ גרויסען אויסוואַהל רעשטען
צו גאַנץ ביליגע פּרייזען
י. זשאַנשינסקי, אלעזע 29

שבת, ד. 12. ה. אין אייגענעם לאַקאַל 6 אָווענד אין ערשטען טערמין און 7 אָווענד אין צווייטען טערמין די יעוואָליכע אַלגעמיינע פּערוואַלונג פון „לינת הצדקה“

טאַג-אַרדנונג: (1) ערעפּונג, (2) וואָל פון 8 פרעזידיום, (3) בעריכט פאַר'ן
יאהר 1931, (4) בודזשעט-פּרעלימינאַר אויפ'ן יאהר 1936, (5) וואָלען פון 8
פּערוואַלונג און רעוויזיאָנס-קאַמיטע, (6) פּרייע פּאַרשלאַגען.

גמילות = חסד = קאסע, אַגראַדאָווע 6.

זונטאָג, דעם 15-טען רעצעמבער ד. 30-8 אָווענד אין זאָל פון י. ט. ס. פ. „מכבי“ קאַטעדראַלע 13 קומט פאַר אַ גראַנדיעזער חנוכה = אָווענד

מיט א זעהר רייכען ליטעראַריש אַרטיסטישען פּראָגראַם, ווי:
(א) איינאַקטער, (ב) סקעטשען, (ג) מאַנאַלאַגען, (ד) קאַמעדיעס,
אונטער דער רעזיש פון ע. אַפּראַנק.

בילעטען שוין צו בעקומען ביי ה' יוסף זיידמאַן (קאַטעדראַלע 15), זונטאג פון 11 ביז 1 אין לאַקאַל
פון גמילות-חסד (אַגראַדאָווע 6) און אין טאָג פון דער פּאַרשלאַגען ביי דער קאַסע פון זאָל.

התראה

היות ווי מיינע קאַנקורענטען פּערשפּרייטען אויף מיר בייזוויליגע
רכילות'ן, כדי שאַרען צו ברענגען מיינ פּראָפּעסאַנאַלע אַרבייט, ערקלער איך
אין ביי זיי מתרה, אז איך וועל אָהן ריקויסט די דאָזיגע רכילות פּערשפּרייטער
אַנקלאַגען אין געריכט.

Zakład fryzjerski męski i damski
p. f. „LEON“, Garibaldiego 6/8.

Patronat Ochron przy T-wie Dobroczytności dla Żydów
z głębi serca dziękuje p. W. GOSTYŃSKIEMU za luksusowe
odremontowanie sali imienia Córki Jego b. p. Heli oraz kom-
pletne odświeżenie urządzenia.

KINO „EDEN“

א פּילם, וואס איז נאָך מעכטיגער פון
בילד „Jestem zbigniem“

SERCA ZE STALI

ערשטערפּענדע דראַמע פונ'ם לעבען
פון יונגענטליכע פּערברעכער.
אין די הויפט-ראַלען: דזשעמס קענגלי
אין מאַדזש אייווענס
איבער'ן פּראָגראַם: קאַלידעס קאַמעדיע
„Cudowny dzień“

Kino „LUNA“

דער העלד פון דאָויד קאַפּערפּילד
פּערד באַרטאַלאַמעס

ענטציקט אלע מיט דער גענאַלער
קרעאַציע אינ'ם פּילם פון
געזעכטער און טרעהרען

MAŁY LORD

איבער'ן פּראָגראַם:
פּליפּ און פּלאַפּ

אין דער קאַמעדיע זיער נאַכט-פּאַטראַל.

Kino-Teatr „STYLOWY“

Aleja 27.
הערליכע אַפּערטעקע פון ווינער לעבען

CISSI

פּילם פון הלומות, טענץ, מוזיק.
רעזיש: פּאַן שטערנבערג.

אין דער הויפט-ראַל גרעיס מור
פון טעאטער-סעזאָן.

